

Mintys Draugo šešiasdešimtmečio proga

Lietuvių periodikos mikrofilmavimas

JUOZAS VAITKŪNAS

Jau šešiasdešimt metų informuoja "Draugas" savo skaitytojus apie tai, kas dedasi pasaulyje, o ypač jo siaurame, bet mums kaip tik svarbiausiame, lietuviškame bare. Ne tik juos informuoja, bet ir formuoja. Štai pvz. Pirmajam pasauliniam karui sujudinus nusistovėjusius Europos politinius pagrindus, "Draugas" (kaip ir kiti patriotiniai laikraščiai) nuširdžiai skatino Amerikos lietuvių pastangas veikti JAV valdžią, kad padėtų Lietuvai atgauti nepriklausomybę. Taip pat rėmė ir pačių lietuvių užsimojimus organizuoti šelpti karo nuniokotą Lietuvą. Panašiai atsiliepė ir į Antrojo pasaulinio karo iškeltą opų reikalą rūpintis Lietuvos okupacijos nepripažinimu, gausių lietuvių tremtinių šalpa ir jų išsileidimu Amerikon. Čia "Draugas" uoliai talkino Amerikos Lietuvių tarybos (beje, "Draugo" vyr. redaktorius netgi buvo ilgametis ALT pirmininkas) ir Balfo darbiui. Ir dabar "Draugas" labai stengiasi palaikyti nepriklausomos Lietuvos mintį ir lietuvišką dvasią Amerikos lietuviuose, kad ne taip greitai išnyktų pagarsėjusiame Amerikos "tirpinimo katilė".

O tasai "tirpinimo katilas" gi smarkiai veikė ir tebeveikia lietuvių, kurie plačiai išsibarstę po Amerikos miestus, įsimaįsydami svetimųjų tautų tarpan. Dažnas anaip tol ne kasdien beišgirsta lietuvišką žodį už savo šeimos ribų. Kitas vėlgi net retai begauna susitikti su savo tautiečiais, toliau nuo jų apsigyvenęs.

Svarbi tautinė jungtis

Ir štai "Draugas", kaip tikras draugas, kasdien atsilanko, lietuviškai prakalbina, papasakoja, kas girdėti lietuviškajame pasaulyje. Patiri iš jo ne tik svarbesnius lietuvių gyvenimo įvykius, bet ir asmeniškai dominančias smulkmenas. Sužinai, kas iš tavo draugų ar pažįstamų kur kitur išsikėlė, ar kokių laimėjimų susilaukė, ar kokią sukaktį atšventė, ar pagaliau savo gyvenimo kelionę užbaigė. Sužinai, kurie lietuviai kuo nors pasižymėjo, kurie nauji talentai iškilo,

Šiame numery

- Amžius ir kūryba.
- Mintys "Draugo" šešiasdešimtmečio proga.
- Tau visas širdies gelmes atversiu.
- Žurnalas "Books Abroad" apie "Lietuvių literatūrą svetur 1945–1967".
- Nauji kelai teologijoje.
- Danguolės Sadina tės eilėraščiai.
- Vasaros šnekos.
- Vincas Krėvė savo laiškuose 1944–1954.
- Švėkšnos žymieji asmenys.
- Teresė Žilytė dainuos Chicagoje.
- Lietuviai kaliniai dainomis guodė Danielį.
- Lilijos Sukytės triumfas Miunchene.
- Motery gyvenimas.

(Nukelta 1 2 psl.)

kokia nauja lietuviška knyga išleista, kurią už porą trejetų dolerių gali, jei nori, iš to paties "Draugo" ir išsirašyti. Sužinai pagaliau pvz. kad štai sekanti šeštadienį tavo paties mieste įvyks lietuviškas koncertas, dalyvaujant solistui, kurį tu seniai buvai norėjęs išgirsti; ar rengiamas koks minėjimas, kurin tau būtų įdomu atsilankyti.

Nenurodinėsim čia visko, ką tu gali sau įdomaus ar reikšmingo sužinoti iš "Draugo" (ar ir kito lietuviško laikraščio), tik tenurodysime, kad jis tampa svarbia tautinė jungtimi ir padeda stipriau pasijusti platesnės lietuviškos bendruomenės nariu. Tad, kas lietuviško laikraščio neskaito, žymiai lengviau nuo lietuvių bendruomenės ir nubyra.

Nepamainomas lietuvių istorijos šaltinis

Dar vieną dalyką reikia išskirti, kalbant apie "Draugo" reikšmę. Jis yra ir labai svarbus, ne kartą tiesiog nepamainomas Amerikos lietuvių pastarojo šešiasdešimtmečio istorijos šaltinis. Lyg kokių kronikoje jame plačiau ar siauriau aprašyta įvairių didžiųjų bei mažesniųjų organizacijų ir lietuviškų parapijų veikla, Amerikos lietuvių suvažiavimai ir seimai, jų politinės pasangos ir žygiai Lietuvos reikais, visokie suakutviniai minėjimai, lietuviško teatro spektakliai, koncertai, sporto įvykiai ir t.t., ir t.t. Visko čia nė neišskaičiuosi, tik reikia nurodyti, kad visas Amerikos lietuvių kultūrinis, religinis, politinis, visuomeninis, net ir ekonominis gyvenimas daugiau ar mažiau atsispindi stambiuose "Draugo" puslapiuose.

Kaip išsaugoti ateičiai?

Visa bėda betgi yra ta, kad labai retas kas terenka ir laiko sesu laikraščius. Tad vargu, ar kur kitur, kaip pačioje "Draugo" redakcijoje, yra išlikęs pilnas ar bent artipilnis to laikraščio 60 metų komplektas. Bet ir išlaikytųjų "Draugo" numerių amžius negali būti labai ilgas. Prastokas laikraštiniis popierius laikui bėgant gelsta, trūnija, bevartant trupa ir tuo būdu nesulaikomai ir neišvengiamai nyksta, o drauge išblėsta ateinančioms kartoms ir geroka JAV lietuvių istorijos dalis. Žinoma, tai pasakytina ir apie kitus mūsų laikraščius. Anai šių eilučių autoriui buvo prisiėreikę straipsnio, prieš eilę metų spausdinto "Dirvoje". Deja, "Dirvos" redakcija, į kurią buvo kreiptasi, pranešė, kad man eikalingas numeris drauge su kiais leidiniais buvo sunaikintas, patvinusiam vandeniui užliejus andėlį. Laimingu atsitiktinumu a numerį susiradau pas vieną ietuvių spaudos kolekcionierių šaltimorėje.

Bręstančios vasaros lapijoje...

Nuotrauka Vytauto Maželio

Tau visas širdies gelmes atversiu

Jono Aisčio poezijos plokštelės klausantis

PR. VISVYDAS

KETVIRTAS LITERATORO VAKARAS. Savo kūrybą skait: Jonas Aistis. Stereo plokštelę išleido Karvelis. Kaina \$5.00.

Prieš dvejus metus klausiausi J. Aisčio viename literatūros vakare, Pietų Kalifornijoje. Gal mikrofonas? Gal atoki vieta? Gal mano silpstanti klausma? Bet tasyk, prisipažįstu, Aisčio skaitymas, nežiūrint džiaugsmo prieš save matyti dievinamą poetą, rį. Palengvėja. Gaunasi išpušis, skambėjo kaip tolumo upelio čur lenimas. Už salės 35 didžiulis, prieškalėdinio įkarščio kamuojamas

miestas; mintys bėgiojo lubomis; negalėjau praversti kasdienybės lango.

Norint tikrai pasigėrėti Aisčio skaitymu, reikia klausytis iš arti — intymiam kambaryje, susikaupus, atleidus visus buitines varžtus. Savo kilnią poetinę esybę Aistis pakyla virš realybės, virš mūsų dažnai apverktino laikmečio. Jis praranda medžiaginį svesave matyti dievinamą poetą, rį. Palengvėja. Gaunasi išpušis, skambėjo kaip tolumo upelio čur lenimas. Už salės 35 didžiulis, prieškalėdinio įkarščio kamuojamas

Jonas Aistis

Nuotrauka Vytauto Maželio

Kertinė Parastė

AMŽIUS IR KŪRYBA

Išivijoje tenka dažnai budėti, kad, taip vadinamų, sunkių sąlygų sąskaiton nebūtų meninė prasme nusileidžiama ligi per didelio mėgėjiškumo, kad laiko neturėjimo ir blogų sąlygų vardan mes neprarastume skonio ir meninės nuojautos. Suprantama, tai nėra lengva, juo labiau, kad akademiškumo pas mus visada buvo mažiau, negu paviršutiniškumo arba net, pasakytume, sąmoningai neatidaus vertinimo. Eilinėje laikraštinėje lietuvių spaudoje pasitaiko įvairių parengimų vertinimų, įvairių knygų aptarimų. Vieni jų yra daugiau, kiti mažiau mėgėjiški. Tai pagaliau nėra per daug reikšminga, tačiau daug blogiau, kai tokie neakademiški vertinimai spausdinami mūsų aukštesnio lygio žurnaluose.

Birželio mėnesio "Aidų" numeryje įdėta knygos "Lietuvių literatūra svetur" recenzija, kurios autorė Ramunė Stanelytė bando atskleisti šioj knygoj išspausdintų vertinimų sėkmes ir nesėkmes. Galima su kuo sutikti ar nesutikti. Dalis vertinimo vis tiek priklauso individualiam recenzento nusiteikimui. Tačiau kai kurie sakiniai prašosi būtinio pataisymo. Jeigu tai būtų pasakyta kitur, gal būtų galima ir nekreipti dėmesio, tačiau kai neliteratūriškais kriterijais arba tiesiog klaidomis kalbama kultūros žurnale, tenka pasisakyti, ginant esminius literatūros reikalavimus. Autorė rašo: "... atsižvelgiant į pažengusių debiutinį autorių amžių, žymiai geriau tiktų pensininkų romano vardas". Šioj sakinio dalyje yra net trys esminės literatūrinės klaidos. Pirmiausia literatūroj, išskyrus mokyklą, nežiūrima į amžių, o žiūrima į kūrinio vertę. Nesvarbu, kokio amžiaus autorius, bet svarbu kiek meniškai vertas kūrinys. Recenzentui amžius turi visai neegzistuoti. Recenzentui nesvarbu, kokio amžiaus kūrėjas, bet svarbu kūrinio meninė vertė. Tiksliausi vertinimai, kai re-

cententas tesivadovauja tik pačiu kūriniu, nežiūrėdamas nei autoriaus padėties, nei amžiaus.

Antra tame pačiame sakinyje klaida yra ta, kai autorius sako, jog tai pensininkų romanas. Gali būti romanas apie pensininkus ir apie jaunuolius, bet negali būti tokio pensininkų romano, nes dvasinė prasme seną romaną gali parašyti jaunuolis ir jauną romaną gali parašyti senis. Trečioji toje sakinio dalyje klaida yra tai, kad nuvertinamas vėlesnis debiutinis ir kūrybinis amžius. Amžius kūryboje neturi jokios reikšmės ir visai nesvarbu, kada autorius debiutuoja. Be abejo, jaunas pradėjęs kurti autorius įgyja daugiau patyrimo, tačiau iš esmės kūryboje amžius neturi reikšmės. Sulaukę pensininko amžiaus daugelis sukūrė veikalų, kurie buvo vertesni, negu ankstyvesnioji tu autorių kūryba. Čia mes galėtume išvardinti daugybę poetų, dramaturgų ir beletristų. Amžius gal ir riboja, tačiau ne visuomet, kūrybinį pajėgumą. Gaila, kad pusės sakinio teigime recenzentė "Aiduose" padarė tris absoliučiai klaidingas prielaidas. Be abejo, gal autorė ir nėra susipažinusi su literatūros reikalavimais, bent jau apie redaktorių to negalėtume pasakyti.

Ta pačia proga apgailestaujant tenka paminėti kitą atvejį, kur ketvirtame šių metų "Aidų" numeryje, vertindamas romanus, Sietynas teigia: "Aidas tarp dangoraizių" parašytas Šabaniausko epochos Lietuvos provincijos poniu kalba bei stiliumi". Tenka pastebėti, kad epocha yra tam tikras reikšmingas istorijos laikotarpis, pasižymįs kuriuo nors svarbiu įvykiu. Kada tokia Šabaniausko epocha buvo ir kada ji pasibaigė? Ar tai laikytina su solisto gimimo data ar ji tebeegzistuoja dabar, nes autorius tebėra gyvas ir jo plokštelės dar (Nukelta į 2-rą psl.)

DEVYNIOLIKTAS "DRAUGO" ROMANO KONKURSAS

- Dienraštis "Draugas" skelbia dailiosios prozos (romano, apysakos) devynioliktąjį konkursą. Rankraščius įteikti paskutinė data yra 1969 m. lapkričio 1 d.
- Geriausiojo kūrinio autoriui skiriama 1,000 dolerių premija.
- Kūrinio sužetą pasirenka patys autoriai. Rankraštis turi būti parašytas mašinėle, nemažesnis kaip 200 romaninio formato puslapių.
- Kūrinius siųsti šiuo adresu: Dailiosios prozos konkurso komisijai, Draugas, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629.
- Sprendimo bešališkumui laiduoti autoriai turi pasirašyti slappyvardžiu, o atskiramė uždarame voke pažymėti savo tikrąją pavardę ir adresą, ten pat įrašant kūrinio antraštę ir pasirinktąjį slappyvardį. Teisėjų komisijai išrinkus premijuotiną kūrinį, atidaromas tik laimėjusio autoriaus vokas. Premijos nelaimėjusiųjų vokai komisijos ir "Draugo" atstovo akivaizdoje sudeginami.
- Tūkstančio dolerių premiją gavęs autorius be papildomo honoraro pirmosios laidos teisę perleidižia "Draugui", įskaitant teisę spausdinti dienraštyje ir išleisti atskiru leidiniu arba tik išleisti atskiru leidiniu. Nelaimėję autoriai spausdinimo sąlygas nuspręs abipusiu susitarimu.

Taip ir lieka sąmonėje nuos- (Nukelta 1 2 psl.)

Mintys Draugo šešiasdešimtmečio proga

(Atkelta iš 1 psl.)

Lietuvių laikraščiai mikrofilmuose

Yra dabar betgi patogus būdas senos periodikos apsaugai. Tai jų mikrofilmuojimas. Tokie mikrofilmai ne tik atsparūs laiko veikimui, bet ir labai patogūs skaitytojams naudotis: nereikia prakaituoti, nešiojant stambius ir sunkius įristos periodikos tomus, užimančius daug vietos ir ant stalo ir bibliotekos lentynose; be to, su nekomplikuotais skaitymo aparatais laikraščių mikrofilmus labai patogiai ir skaityti. Taip pat lengva ir, palyginti, nebrangu užsakyti reikalingų straipsnių nuotraukas. Tad toks mikrofilmuojimas seniai naudojamas Amerikoje (ir ne tik Amerikoje) bibliotekose.

Sakysim, visos svarbesnės bibliotekos turi "New York Times" komplekto mikrofilmus, kurių ritinukai, sudėti į dailias dėžutes, visai nedaug užima vietos lentynose ir yra dažnai bei patogiai

naudojami gausių skaitytojų. Yra Amerikos bibliotekose net ir lietuviškos periodikos mikrofilmai. Stai New Yorko viešojo biblioteka turi nepriklausomybės meto laikraščius "Lietuvos" ir "Lietuvos Aido" komplektą (deja, nepilnų) mikrofilmus. Pensilvanijos universiteto bibliotekoje yra pirmojo "Lietuvos Aido" 1917-1918 metų rinkinio (artipilno) mikrofilmai. Yra dar čia, kaip ir kai kuriose kitose bibliotekose, ir "Bibliografijos Žinių" mikrofilmai.

Stovyklinio gyvenimo periodikos išsaugojimas

Kyla tad klausimas (net jau nebe klausimas, o stiprus pageidavimas), kad būtų numikrofilmuoti įvairūs svarbesni lietuviški laikraščiai. Sakysim, labai idomus ir svarbus, nors trumpas, lietuvių išeivijos istorijoje buvo D.P. stovyklinio gyvenimo periodas, kuris pilniausiai atsispindėjo tuose keliuose stambesniuose lai-

kraščiuose (Žiburiuose, Mūsų Kelyje ir kt.), tada leistuose Vokietijoje. Gal vieną, keldamas Amerikon, savo skurdžiame pabėgėlio багаže vežėsi ir vieną ar kitą anų laikraščių komplektą. Kai kas dar ir dabar tebeturiuos aptrūnijusius komplektus, bet tam, kam kartais jų prireikia, jie sunkiai ar ir visai nebeprieinami. Būtų tad gera, jei būtų padaryti jų mikrofilmai, kurie galėtų būti saugomi PLB archyve. Ju kopijos gal net rastų kelių į kai kurias JAV bibliotekas.

Buvusioji PLB Kultūros taryba buvo numaciusi mikrofilmuoti visą eilę svarbesnių laikraščių ir jau buvo pradėjusi savo planą vykdyti, pradžiai numikrofilmuodama Kongreso bibliotekoje esantį pastarojo karo lietuvių pagrindinės periodikos rinkinį. Būtų gera, kad naujoji Kultūros taryba aną pradėtą darbą testų.

Susivienijimų organų mikrofilmuojimas

Dar viena sugestija. Manysčiau, kad tokios ekonomiškai pajėgios mūsų organizacijos, kaip Susivienijimas lietuvių Amerikoje ir Lietuvoje, R. katalikų susivienijimas Amerikoje, lengvai galėtų pagaminti savo ilgamečių organų "Tėvynės" ir "Garso" mikrofilmus, o gal net ir padovanoti jų kopijas vienai kitai žymesnei JAV bibliotekai.

Teko nugirsti, kad "Tėvynės" archyve (New Yorke) esąs didelis ir vertingas senesniosios lietuviškos periodikos rinkinys. Deja, jis esąs laiko ir netinkamo sandėlio sąlygų negailestingai naikinamas; kai ką gal ir nesąžiningi skaitytojai ar godūs kolekcionieriai - bibliofilai išsinešioja. Ar nebūtų gražu, kad Susivienijimas paskirtų lėšų ir numikrofilmuotų ne tik "Tėvynės" komplektą, bet ir sandėlyje trūnijančio spausdinių rinkinio bent svar-

besniusius dalykus. Būtų tai didelis Susivienijimo pasitarnavimas JAV lietuvių kultūrai.

"Draugo" mikrofilmuojimas

Na, per daug jau nutolta nuo pagrindinės šio straipsnio temos - minčių "Draugo" šešiasdešimtmečio proga. Bet gal dabar kaip tik labiau išryškėjo reikalingas numikrofilmuoti pilną "Draugo" komplektą. Tiesa, tai pareikalautų lėšų, kokių kelių tūkstančių dolerių. Bet tokiam svarbiam JAV lietuvių istorijos reikalui lėšų turėtų susirasti, kaip jų susiranda kasmetinei "Draugo" romano premijai. Pagaliau mikrofilmu kopijas, manau, padorėtų įsigyti, atitinkamai jas painformavus, bent kai kurios JAV bibliotekos, pvz. Kongreso, New Yorko viešojo, Chicagos, Harvardo, Michigano, Minnesotos, Pensilvanijos ir kt. universitetų bibliotekos. Tai, žinoma, labai numuštų vieno mikrofilmo komplekto kainą ir visą mikrofilmuojimo projektą palengvintų.

Žurnalas "Books Abroad" apie "Lietuvių literatūrą svetur 1945-1967"

"Books Abroad" (An International Library Quarterly) yra Oklahomos universiteto leidžiamas, didelio formato, liuksusinės išvaizdos, plačiai pasaulinį garą įgijęs šios rūšies žurnalas. Jis išleina anglų kalba, tačiau aprėpia viso pasaulio tautų, turinčių savo kalbą grožinę raštiją, kūrybą. Žurnalo numeriai paprastai turi per 160 psl., iš kurių geras trečdalis skirtas atskiriems straipsniams apie vieną ar kitą žanrų šiandieninę pasaulinę raidą, apie vienos ar kitos tautos paskirų rašytojų šiandieninius kūrybinius laimėjimus, tarptautinius rašytojų kontaktus ir panašiai. Du trečdaliai žurnalo puslapių skiriami įvairių tautų rašytojų naujoms poezijos, prozos ir literatūros mokslų knygoms aptart. Straipsniai ir recenzijos žurnale rašomos autoritetingų šios srities specialistų. Šiuo metu žurnalą "Books Abroad" redaguoja estų rašytojas ir filologas Ivar Ivask.

Kiekviename žurnalo numeryje yra liečiama ir lietuvių literatūra. Šių metų pavasario numeryje, pirmoje žurnalo dalyje, sakysim, buvo dr. R. Šilbajorio straipsnis apie Henriko Radausko kūrybą. Dėmesio vertų naujų lietuviškų knygų aptarimai telpa žurnalo recenzijų skyriuje, pavadintame "Finno-Ugric and Baltic Languages". Naujausiam šiuo metų vasaros žurnalo numeryje dr. R. Šilbajoris (kuris priklauso ir šio žurnalo redakcinei kolegijai) recenzuoja Vitalijos Bogutaitės eilėraščių rinkinį "Lietus ir laikas", Vlodo Slaito knygą "94 eilėraščių" ir Vytauto Kavolio studiją "Nužemintųjų generacija". Pats žurnalo redaktorius Ivar Ivask recenzuoja Kazio Bradūno redaguotą ir į laisvę fondo išleistą "Lietuvių literatūrą svetur 1945-1967". Recenzentas Ivan Ivask įžangoje užsimena apie išskirtinį lietuvių, latvių ir estų egzilinės literatūros klestėjimo fenomeną pastaraisiais dešimtmečiais, kurį galima būtų pasaulinėje literatūros raidoje lyginti nebet su devyniolikto šimtmečio lenkų ir dvidešimto šimtmečio pirmosios pusės rusų kūrybingomis egzilinėmis literatūromis.

Žvelgdamas į šį egzilinės literatūros aptartį skirtąjį kolektyvinį veikalą, recenzentas iškelia panašias latvių ir estų pastangas viename leidinyje duoti laisvųjų šių tautų literatūrų bibliografinį bei studijinį portretą. Tačiau, jo nuomone, lietuviai su dabar išleistą "Lietuvių literatūrą sve-

tur" šioje srityje savo kaimynus yra toli pralenkę. Paminėdamas ir aptardamas kiekvieno kolektyvinio veikalo autorius (A. Vaičiuliaičio, K. Keblio, R. Šilbajorio, St. Santvoro, V. Kulboko, J. Girmiaus ir Č. Grincevičiaus) knygoje įdėtas studijas, Ivar Ivask pabrėžia, jog ši knyga visai tinka išvesti ir išleisti anglų kalba: "The Present Lithuanian Literature Abroad 1945-1967 is so far the most comprehensive treatment of any of the three Baltic literatures in exile and with some cutting and condensation, eminently suitable for English translation".

"Books Abroad" žurnalo metinė prenumerata yra 5.00 dol., o dvejiems metams - 8.50 dol. Adresas: "Books Abroad", University of Oklahoma Press, 1005 Asp Ave., Norman, Okla. 73069.

gr.

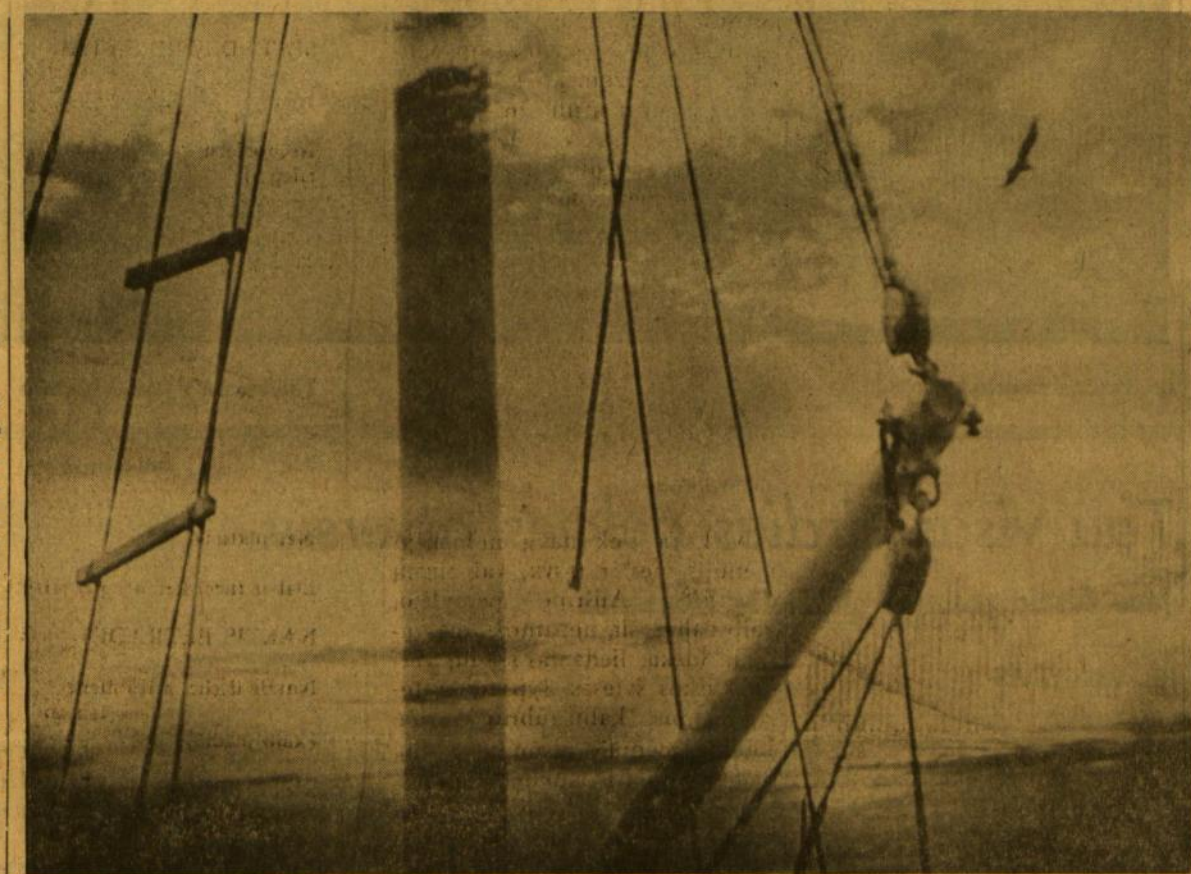
Books Abroad

Even Modern Parts of East Europe and World Literature in Review

Žurnalo "Books Abroad" viršelės

NAUJAS MAURIAKO ROMANAS

Seniausias iš dabar tebekuriančių prancūzų rašytojų - Francois Mauriac, Nobelio premijos laureatas, po kelių dešimtmečių pertraukos davė naują romaną: "Pradžios metų auglys". Tai vėl provincijoje gyvenančios šeimos kronika, sukurta su dideliu psichologiniu įžvalgumu ir stiliaus meistriškumu. Autorius vaizduoja savo aprašomojo herojaus dvasinę dramą, konfliktą tarp tikėjimo ir gyvenimo pomėgių. Prancūzų kritika šį veikalą sutiko labai šilčiau. Su šiuo veikalą Mauriac grįžo vėl į beletristiką, eilės paskutinių metų laikotarpį davęs keletą memuarinių ir publicistinių rinkinių.

Rytmečio rūkose

Nuotr. Kastyčio Izokaicio

Tau visas širdies gėlmes atversiu

(Atkelta iš 1 psl.)

tabus Lietuvos gamtovaizdis. Ir tie aliteraciniai šlamesiai nuplaukia jo lūpomis: "prabėga lapais šiurpus šlamesys" - arba "buvo atsimerkęs žydro lino šilkas". Aistis juos išsako tobulai - aistiskai.

Zita Morkūnienė viršelio ornamentą suprojektavo lyg ir "per lengvai". Bent toks man išpušdis. Mano supratimu, viršelius turi dvelkti turinio dvasia. Todėl čia gal labiau tiktų Lietuvos peizažo detalė, ar gegutėlės silueta, ar paties poeto veido bruožai. Kiekvienam žymiam lietuvių dailininkui čia yra puiki proga pasireikšti.

Nauji keliai teologijoje

Po Vatikano II suvažiavimo gerokai pagyvėjo teologinių veikalų leidimas. Tarp naujesniųjų knygų lentynose randame J. Sterna Weiland veikalą "New Ways in Theology", iš olandų kalbos išvertė N.D. Smith (išleido New-man Press, Glenn Rock, N.J. 1968 m. 222 psl. 5.95 dol.).

Knygos autorius yra teologijos istorijos profesorius Amsterdamo universitete. Dėstydamas apie naujus kelius teologijoje, jis čia turi galvoje protestantus. Panašines jų naujausias kryptis, atnaujina, kad juose nėra visiškai vienos linijos, o išsiskaido daugeliu kryptų. Taigi jis ir supažindina su įvairių pirmaujančių protestantų teologu mokslu, kaip pvz. Tillich, Bultman, Bonhoeffer.

ti. Būkime altruistai. Juk yra garbė prisidėti prie poeto - klasiko plokštelės apipavidalinimo. Be to, originalus viršelius visuomet patraukia pirkėjas. Kitoje ap-lanko pusėje pasigendame poeto nuotraukos ir bent keliolikos sakinių apie J. Aistį ir jo kūrybą; apie plokštelės reikšmę; apie paties leidyklos inšą šio srityje. Tie "mažmožiai" yra būtini. Labai džiugu, kad literatūriniai plokštelių leidimas yra taip šauniai įsibėgėjęs. Su Aisčiu J. Karvelis, dabarties lūpomis, jau yra pasiekęs mėnulį. Dabar, reikia tikėtis, seks ir kitos planetos: Brazilijos, Radauskas, Niliūnas, Šlaitas...

Duoda gausiai medžiagos apie naujas protestantų teologijos kryptis Europoje ir Amerikoje, daugiau sustodamas prie pirmaujančių autorių, kaip Robinson, Van Buren, Michelson, Winter, Cox ir net užgriebdamas tuos "Dievas yra mires" "pranašus", kaip Hamilton, Altizer, Soelle. Jis neveda su visais šiais autoriais polemikos, o tik informuoja apie jų veikalus ir juose iškeliamas idėjas.

Pabaigoje perteikia dalykinę informaciją apie naujas kryptis Dievo, apreiškimo, Kristaus, Išganyto, žmogaus, Bažnyčios, tikėjimo sampratoje, faktais parodydamas, kaip naujosios kryptys nutolusios nuo tradicinių idomų, kad kalbėdamas apie Tillichą, jis

pakartoja šio mintį, jog šiuo metu katalikybė yra labiau atvira reformoms kaip reformatų - protestantų Bažnyčios.

J. Pr.

DR. ANNA BALIUNAS

AKTŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10-12 val. ir 7-9 v. vak.; šeštadieniais 10-12 val. Trečia diena uždaryta. Ligoniai priimami su sitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076

Rezid. Telef. 239-4683

DR. K. G. BALUKAS

AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIIJA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmą ligonius pagal susitarimą, jei neatšilieja, skambinti 374-5017

DR. C. K. BOBELIS

Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0533 - Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

DR. VL. BLAŽYS

PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-dos ir California
Val.: kasdien nuo 6-8 val. vak. šeštadieniais 2-4 val.
Trečią ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3045

Tel. ofiso HE 4-6849, rez. 588-2233

DR. PETER T. BRAZIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv., 1-4, vakare 7-9, antr., penktadienį 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Ofiso - HE 4-6758

DR. S. ir M. BUDRYS

ALERGIJA
2751 West 51st Street
Valandos: antradieniais, penktadieniais 9-9 v. šeštadieniais 10-1 p.p. Ligoniai priimami pagal susitarimą

KERTINĖ PARAŠTĖ

(Atkelta iš 1 psl.)

tebegrojamoms. Iš antros pusės, kokia ta provincijos ponių kalba? Ką tai reiškia? Ir kokios provincijos? Didelis skirtumas tarp Zemaitijos, Suvalkijos ir Aukštaitijos provincijų kalbiniu požiūriu. Rimtame knygu aptarime, rimtame žurnale, tokie teigimai nuskamba ne tik ne akademiškai, bet kukliai išsireikšiant, nerimtai.

Neklaidinančių literatūrinių frazių, rimto, o ne su įžaidimo polinkiais, svarstymo mums šiandien labiau reikia, negu bet kada, juo labiau to reika-

laujame iš mūsų kultūros žurnalo. Nėra jokių atsižvelgimų į amžių, nėra pensininkų romanų, nėra įrodyta, kad vyresnis žmogus nekūrybingas, o tėra tik vienas pagrindinis vertinimas - meniškumas.

P. Svilius

— Patikslinimas. Tautos istorijos pabirose, tūlipusiose rugpjūčio mėn. 16 d., atsirado korektūros klaidų. Vietoje 1913 metų turi būti 1918. Toliau skaičius 3,000.00 markių turi būti pakeistas į 30,000.00 markių ir vietoje 57,000.00 dol. turi būti 57,000,000.00 dol.

Ant. Rudoko kabineta perėmė optometristas

DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. - GR 6-2400

Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradienį ir penktadienį 10-4; šeštadienį 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ - NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS

Crawford Medical Building
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873

DR. W. M. EISIN-EISINAS

Akuserija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6132 S. Kedzie Ave. WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei neatsilieja skambinti MI 3-0001

Ofiso tel. PR 8-2226

Namų rez. Prospect 8-9081

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
J O K S A
2656 West 63rd Street

Pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį 12 iki 4 val. ir nuo 7 iki 8 v. vak. šeštadienį 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960

DR. E. JATULIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street

Ofiso val. kasdien nuo 7 iki 9 v. vak. nuo 9 iki 12 val. arba susita.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 W. 63rd Street

Val.: kasdien nuo 1-4 p.p. ir 6 iki 8 val. Trečią ir šeštadienį uždaryta

Ofiso ir buto tel. Olympic 2-1281

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečią ir šeštadienį tik susitarus.

Tel. - Reliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street

Val.: pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštadienį 12-2 val. p. p. trečią uždaryta.

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Bakyrus trečiądienius šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

FLORIAN KRASS

(Krasauskas)
REGISTERED PHYSICAL THERAPIST
4738 S. Damen Ave., Chicago, Ill.

Diatheisy - Ultrasound - Massage
Tik susitarus
Val.: pirm., antradienį, ketv. - penkt. 2-8 v. popiet. šeštadienį 2-4 val. popiet.

Tel. FR 6-3085 arba FR 6-6885

DR. IRENA KURAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE
KIDIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue

Pirmad. antradienį, ketvirtadienį ir nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 11 val. vakare Trečią ir penktadienį 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS

AKUSERIJA MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEimlock 6-3545

(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773. Rez. PR 6-4732

DR. A. MACIUNAS

CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirmad., ketv., 5-8 val. antradienį ir penktadienį 1-4 val. Prilimėja tik susitarus.

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street

(71-os ir Campbell Ave. kampas
Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-6 v. vak. šeštadienį 9 v. r. - 2 v. popiet.

ASSOCIATE OPTOMETRISTS

Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, Opt.
3424 W. 63rd St., GR 6-7044

Tikrina akis, Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Valandos pagal susitarimą. Uždaryta trečiądieniais

DR. A. PUSTELNIKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697

5159 So. Damen Avenue
Valandos tik pagal susitarimą. Trečiądieniais uždaryta

Telef. 423 - 2660

DR. E. RINGUS

RENTGENOLOGAS

9760 So. Kedzie Avenue
Val.: pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį 8 v. r. iki 9 v. r. Treč. ir šeštadienį 8 v. r. iki 3 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS

SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS

2745 West 69th Street
(Tel. 737-2290 ofiso ir rezidencijos)

Prima ligonius tiksliai susitarus - (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS

INKSTŲ, PUSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val.: antradienį nuo 2-5 popiet. ketvirtadienį nuo 6-8 vakaro

Ofiso telef. 776-2880
Rezid. telef. 448-5545

DR. ALDONA SIMKUS

AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.

Kabineto tel. 687-2020
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. Reliance 5-4410

Rez. GRovellhill 6-0617
Valandos: pirm., antr., ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p.p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p.p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2760 W. 71st Street
Telefonas - 975-8296

Valandos: 2-8 v. v. penktadienį 10-12 v. r., 2-8 v. vak. šeštadienį 1-4 v. vakaro. Sekmad. ir trečią uždaryta

Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.

Tel. Prospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., Treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštadienį 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195

DR. V. TUMASONIS

CHIRURGAS
2454 West 71st Street

Pirminėje ligonius tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečią ir šeštadienį uždaryta

Tel. PROspect 6-9400

DR. ONA VASKEVIČIUS

(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6848 So. Albany Avenue

Val.: pirm., antradienį, ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir šeštadienį 2-4 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-8150

DR. F. J. WINSKUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street

Aukštai buržia mažas lėktuvėlis. Buki sparnai, maži ratukai, vienas motoras. Koks senoviškas lėktuvėlis! Tartum žaislas balzganøj vasaros padangėj. Jau eilė metų, kaip jį iš apyvartos išstūmė už garsą greitesni oro laivai, tačiau koks nuostabus jis būtų atrodęs broliams Wright!

Seniai jie buvo, tie broliai Wright ir jų bandymas pakilti į dangų. Žila senovė tiems, kurie gimė Erdvių Amžiaus aušroje, ir neįtikėtina! Čia pat tiems, kurie dar prisimena pirmus automobilus su stipinuotais ratais, ar sunkias aušines, iš kurių traukėdami biro pirmųjų radijo siųstuvų garsai... Vis dėlto greita paskutinio šimtmečio istorija! Kažkaip net neįjauku matyt ją i-vykstančią prieš pat akis. Gal per ilgai tikėta, kad istorija — tik tolimą praeitis, suspausta storų knygų lapuose...

Buržia mažas, nebemadingas lėktuvėlis. Skrenda juo, tur būt, apskrities eigulys, apžiūrinėdamas iš aukšto miškus ir ežerus. Kosti senas motorukas, šneka lėktuvėlis savo atsiminimus vasaros dangui.

Klausomės jo aš ir debesys. O kaip jie moka įsijungti į vasaros šnekas! Debesų kalbėjimas — amžinas judesys, nuolat kintančios formos. Kyla ir griūva danguje pilys, lekia žirgų kaimenės rūkstančiais kalnais ir gigantiškose imtynėse be garso žūsta paskiški žvėrys.

Didinga debesų šneka. Ypač audros debesų, kai danguje jie staiga sustoja neperžengiama siena. Dantytuose kuoruose plazda atbrizgusios vėliavos; apgriuvusios šaudmenų angos trūkčioja baltai mėlynomis žaibo vilčiųomis, ir ima riedėti perkūnija akmeniniais ir ažuoliniais rąstais. O apačioje — ištiesta, nukryžiuota žemė. Uždususi karštyje ir prakaitė, Nuščiuvisi tartum senovės baudžiauninkė, laukdama rykščių. Ir rykštės krenta... Švilpdamas čaižo lietus žalią nugara. Geria jį atsivėre randai ir suskilusios lūpos... Niekas negali kalbėti, kai prabyla debesys. Tyli žemė ir dreba.

O kažkur, už tūkstančio mylių, ten, kur nebėra nei aukštyn, nei žemyn, skrieja žmogus absoliučio tyloje, žiūrėdamas į mėlyną pasaulio kamuolį, išmargintą debesų sūkuriiais. Žiūri lyg Dievas Septintąją dieną. O, kad tik

Vasaros šnekos

Nijolė Jankutė

nepamirštų savo širdy pakartot, jog visa tai yra gera...

Bet niekas vasarą tiek neprišneka kaip paukščiai ir vėjas. Neveltui jų draugystės ieško poetai. Tik paklausk, kaip šnara tūkstančiai sparnų—paukščiai skrenda su vėju! Kokiu skambančiu srautu pilasi jų šnekos! Visas oras virpa nuo garsų. Štai atsirita, atsirita šviesi čiurlių plepėjimo banga; staiga sudrumsčia ją akiplēiškas kėkšto klyktelejimas. Nužeria jį vėjas tolyn per laukus ir, iš kažkur ištraukęs, užpila va-

karą graudžia strazdo švilpyne... Paukščiai ir vėjau, kiek amžių jums žmogus sparnų pavydėjo? Net ir dabar, kai jis galų gale sau sparnus pasidirbdino, kažkuo negali jie prilgti jūsiškiams. Nes dar ilgai bus sunku poetams dainuoti apie raketos sparnus ir motoro giesmę...

Kas tyliausiai vasarą šneka? Žvaigždės. Tačiau pasakyt jos gali begalybe. Tik gerai reikia klausytis. Klausytis atvira širdim.

Stoviu po vasaros dangum tartum juodas taškas ir skaičiuo-

ju šviesos taškus. Tai ne taškai — tai saulės, kurių dydis ir toli prašoksta vaizduotė. Taškas skaičiuoja saules! Ar ne akiplėšiška? Taip, bet kartu ir triumfališka mintim peržengti šviesmečių ribas.

Daug pasako žvaigždės vasaros naktį. Apie mažus, didelius ir didžiausius dalykus. Apie mažus, kaip žmogus ir jo pasaulis, apie didelius, kaip žmogaus protas, apie didžiausius — tą Išmintį, kuri viskam davė pradžią.

Kokia dangaus gelmių tylal Žvaigždės šneka spalvų mirgėjimu. Virš galvos Vega — baltai mėlynas deimantas. Kokios gigantiškos audros slaučia jos spindulingam paviršiui? Skorpiono kakle įsimeigęs, raudonai-žaliai šneka Antares. Ir 200 šviesmečių neįstengia užgniaužti jo kalbos. Po Grižulo ratais toli nuželtas auksinis Arcturus plevėna ir virpa lyg paklydusi žaltvykslė. Spindulingi, spalvingi taškai juodoj begalybėj. Prieš juos mūsų saulė — tik prisimerkusi spinksė, tik nežymi kibirkstėlė, tik vienas atodūsis... Tai kas. Ji mūsų! Paukščių tako platybėse saulė tik žvirgždas, bet ar be jos būtumėm galėjė atsimerkt į tuos fantastiškus milžinus už laiko ribų? Kas iš to, kad Antares tūkstantį kartų šviesesnis už saulę. Jis sudegintų mus, o ji — šildo. Kaip danguje, taip ir žemėje — nuo saulių lig žmogaus, nuo žmogaus iki vabalo — saviškis geriausias... Bet svetur — įdomiau. Klydinėja akys žvaigždynais. Aplink kurią tų saulių skrieja tamsi, nežinoma planeta, kurioje kartojasi gyvybė savo mintimi panaši į mane? Negera žmogui būti vienam, klausant žvaigždžių. Didelė jų šneka kaip begalybė užima žadą ir darosi gaudu, tartum poetui, Dievui ar mano...

Niekada tiek daug nešneko mėnulis, net ir tasyk, kai pirmą pavasarėlį Aušrinę pamylėjo, kaip dabar, šią nepamirštamą vasarą. Šneka, liedamas srautą vai-duokliškos šviesos, šypsoi kraterių akimis, kalnagūbrių burna. Laukia mėnulis pirmųjų svečių. Baigėsi bilijonas laukimo metų.

Ką paruošė mėnulis svečiams per tą laiką? Kokias staigmenas slepia juodi kraterių šešėliai, dulkių bekrasčiai tyrilaukiai? Staigmenas ar spąstus? Žmogus paprastas galvoti apie spąstus — tiek amžių juos spendė jam pati mo-

teriškę. Niekada tiek daug nešneko mėnulis, net ir tasyk, kai pirmą pavasarėlį Aušrinę pamylėjo, kaip dabar, šią nepamirštamą vasarą. Šneka, liedamas srautą vai-duokliškos šviesos, šypsoi kraterių akimis, kalnagūbrių burna. Laukia mėnulis pirmųjų svečių. Baigėsi bilijonas laukimo metų.

Ką paruošė mėnulis svečiams per tą laiką? Kokias staigmenas slepia juodi kraterių šešėliai, dulkių bekrasčiai tyrilaukiai? Staigmenas ar spąstus? Žmogus paprastas galvoti apie spąstus — tiek amžių juos spendė jam pati mo-

(Nukelta 1 4 psl.)

Nuotrauka Vytauto Maželio

Saulė įsiveržė kambarin

DANGUOLĖ SADŪNAITE

SEŠTADIENIO RYTAS

1.

Aš norėjau miegoti miegoti miegoti.

2.

Tiktai saulė įsiveržė kambarin.

Nukėlė duris. (Raudona — įlautusi, kaip malūnininkas.)

Net pikta!

Dabar turiu keltis ir jas taisyti.

NAKTIS ELTRADOJ

Naktis iškilo prieš mane tamsa.

(kaip medis).

Mes atsisveikinom: "Sudieu, sudieu!"

Palikdami žolę; palikdami džiaugsmą žaidžiantį gėlėse — —

Ir saulę, (dažyta suknele) Klaukiai rėkiančią moteriškę.

VIDURNAKTĮ

1.

Mėnuo, išdaugęs langą, vaikšto kambarį.

2.

Kaip koks plėšikas, kažko ieško —

(vartaliodamas baldus; pačiam vidurnakty).

NAKTIS KALIFORNIJOJ

Tyloje — — — kalnai bučiuojasi.

Ir mėnuo vaikšto, dykumoj —

Rinkdamas vynuoges nuo erskėčių ...

DYKUMOJ

1.

Net ir dykumoj lėvos apsiaustas tebetinka.

— — — — —

(Gal tik sagas perkelsiu šiek tiek į dešinę).

2.

Ir bus rūbas be priekaišto derėjimuisi su žačiu Ir su Tavimi, Viešpatie.

Vincas Krėvė savo laiškuose, 1944 - 1954 m.

Vincas Maciūnas

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Palyginti, visai nemažai buvo rašyta apie Krėvę jo septyniadešimtmečio proga. Chicagos Lietuvių literatūros draugija išleido sukaustuvinę knygėlę, kurioje be kelių straipsnių apie Krėvę buvo ir jo paties kūrybos dalykų. Prof. A. Senno rūpesčiu žurnalas "Studi Baltici" skyrė specialų savo tomą Krėvei pagerbti (to-kiu tarptautiniu leidiniu beje, nebuvo dar pagerbtas nė vienas kitas lietuvių rašytojas). Nestigo straipsnių ir lietuvių periodikoje. Štai Krėvė dėkojo "Draugo" redaktoriui kun. J. Prunskui: "Nuoširdus ačiū už nepaprastai palankius apie mane ir mano kūrybą atsi-liepimus, tilpusius Jūsų laikraštyje, 70 metų amžiaus sukaustuvių proga. Daug daug džiaugsmo man tos su-kaustuivės suteikė. Jų metu patyriau, kad dar nesu vi-sai užmirštas, kaip kad turėjau pamato manyti" (1952. 11.10). Panašiai sakė Krėvė ir savo kalboje per su-kausties minėjimą Filadelfijoje: "Aš maniau, kad esu užmirštas, o matau, kad visuomenė domisi manimi. Tai mane nudžiugino.(...) aš norėjau atvaizduoti tų milžinų sielą, senovinę Lietuvą. (...) aš šiandien esu labai nusidžiaugęs, kad mane suprato taip, kaip aš no-riu, kad suprastų" (Krėvės raštai, VI, 452 psl.).

Itin gražus buvo sukaustuvinis A. Vaičiūlaičio straipsnis "Aiduose" (1952, Nr. 9). Krėvę jis iškelia net aukščiau už kitus žymiuosius lietuvių rašytojus: "Jau su pirmaisiais savo veikalais įsiai tapo mūsų kla-siku, vienu iš mylimiausių lietuvių tautos rašyto-jų. Jis lietuvių kūrybos pasaulį praturtino gausiau, negu kuris kitas mūsų autorius, jeigu žiūrėti svarbių-jų veikalų skaičiais. Donelaitis savo didybę ir gar-

bę pagrindė tais vienais "Metais", Maironis — "Pava-sario balsais", o Vincas Krėvė net keturiais tvirtais šu-lais — apysakomis "Šiaudinėj pastogėj", "Dainavos ša-lies senų žmonių padavimais", dramomis — "Šarūnu" ir "Skirgaila". Dabar jis stato dar ir penktą stulpą — "Dangaus ir žemės sūnus".

Vaičiūlaičio straipsnio pabaiga — tikra Krėvės kū-rybos apoteozė; "Skirgailoje" yra gaudė scena, kai vaidila Stardas, į šipulius sudauždamas savo kankles, kalba: "Jūs ir aš, žilo plauko sulaukęs, Lietuvai betar-naudami, jos sūnų sielą bežadindami, šitoj šalyj dau-giau nebereikalingi esame". Vincas Krėvė, šių dienų vaidila, žilo plauko sulaukęs, yra nesudaužomai įau-ges į lietuvių tautą ir dvasinį jos lobyną. Jo veikalai eis iš kartos į kartą, žavėdami žmonių širdis. Jie su-pras ir įvertins jo meno grožį, žavesį ir didybę, ly-giai kaip gyvai jaustą galingąją versmę, iš kurios au-torius sau sėmėsi įkvėpimo. Ta versmė yra lietuvių tauta ir jos žmonės — nuo senovės ligi mūsų die-nos. O mes, šios dienos vaikai, tegalime tarti Vin-cui Krėvei kito "Skirgailos" veikėjo žodžiais: "Tavo daifnos kaip tik dabar mums reikalingos".

Ir vis dėlto, amžiaus naštai vis labiau slegiant, sveikatai sušlubuojant ("Senatvė — nemalonus daly-kas. Anksčiau nežinojau, ką reiškia sirguliuoti, o dabar tenka dažnai jausti visokių negalavimų. Akys nē kiek negerėja, vakarais prie ugnies visai negaliu nei skaity-ti nei rašyti" — 1953.3.) ir vis aštriau juntant gy-venimo saulėlydžio artėjimą, nuogaustaujant dėl ryto-jaus, kai baigsis darbas universitete ("... ir mane bai-mė pagauna dėl savo ateities — dar pora metų, ir aš nustosiu darbo" — 1950.6.), nepriprantant prie šiaip

ar taip nemielo gyvenimo svetimame krašte ("Mano sielą nesugeba nei priimti 'amerikoniško' gy-venimo, jo pažiūrų, nei prisitaikinti" — 1954.1.10) — vis dažnėjo nusivylimo nuotaikos ir net mintys dėl kū-rybos nereikalingumo, kurias ir laiškuose ne kartą pa-reiškėdavo:

"... nelinksma pasijusti, kad jau nesi tinkamas dar-bui, ir todėl niekam nebereikalingas. Na, bet dabar ga-lėsiu visas jėgas ir laisvą laiką, kiek dar jo man pasi-lieka, pavesti kūrybai, nors gal ir ji niekam nebus rei-kalinga. Vanitas vanitatum et omnia vanitas. Kai pa-galvoju, visas gyvenimas atrodo viena ištisa klaida. Ne tuo keliu eita, kuriuo eiti turėjau, bet dabar vėl apie tai galvoti — kelias išeitis ir jo galas nebetolimas" (1953.5.24).

"I dieną liepos mėn. jau nebūsiu universiteto na-rys, bet tikras bedarbis. Darbo gauti kitur nėra gali-mybės — jokių amžiaus žmogus Amerikoje laikomas baigtas ir jokiame darbu netinkas. Atiduosiu todėl vi-są laiką, kiek man jo beliko, kūrybai, nors ir ji šiand-ien atrodo kaip niekam nereikalinga. Imu kitomis aki-mis šiandien žiūrėti" (1953.5.25).

"Maciūnas įkalbinėja rašinėti atsiminimus apie ra-šytojus, bet jo nepaklausysiu — nedėkingas darbas spresti apie kitus, kada net apie save negaliu nusprės-ti, ar turėjau tikrus gabumus, ar buvau gabus tik to-dėl, kad "na bezrybje i rak ryba" (kai nėra žuvies, tai ir vėžys žuvis) — VM). Šiandien daugumas to, ką esu parašęs, man visai nepatinka. Kol kas gyvenu ra-miai, kaip pas Dievą užantyje, laistau gėles, medelius ir esu patenkintas gyvenimu. Kaip pasijusiu rudenį — nežinau" (1953. 8).

"Dabar nedirbu niekur. Gyvenu laisvas ir — nuo-bodžiauju. Labai keistas jausmas žmogui, visą amžių pripratusiam dirbti. Savo srityje, literatūriniam bare, irgi sunkiai sekasi — nežinau ar, geriau pasakius, ne-suprantu, kam reikalinga mano kūryba. Ji tiek svetima šiems laikams" (1954.1.10).

"Šiandien jau antra savaitė, kai esu namie, bet dar gerai nesijaučiu ir vis dar turiu reikalų su gydytojais. (...) Manau, kad greitai vėl atgausiu jėgas nereika-lingam darbui. Tikrai jaučiuosi, kad jau seniai esu be-bereikalingas, ir mano darbas niekam nereikalingas, bet nerašyti negaliu — būtų labai nuobodu gyventi"

(1954.6.).

Pastarieji žodžiai, rašyti vos 2-3 savaitės prieš mir-tį, akivaizdžiai betgi rodo, kad Krėvės pesimistinės nuo-taikos anaipjol nenustelbė jo galingo noro rašyti, kur-ti. Negalėjo jis taip pat nematyti, kokia svarbi jo kū-ryba buvo Lietuvai ir dar ateityje bus. Netrukus po jo veikalo išspausdinimo Krėvė rašė: "... daugiau turėsiu laiko užbaigti "Dangaus ir žemės sūnus", nors neži-nau, kuriam vėlniui šis veikalas Amerikoje reikalin-gas. O jei teks čia mirti, tai gal mano sielos gabaliu-kas, kurį įdėjau į šį veikalą, pasieks kada nors Lie-tuvą" (1949.12.14).

Lietuva — nuoširdus sielojimasis jos dabarties var-gais, tvirtas tikėjimas jos prisikėlimu laisvam gyveni-mui, aitrus jos ilgesys ir vis mažėjančios viltys grįžti laisvon tėvynėn — tai pagrindinė tema, tolydžio besi-kartojanti Krėvės laiškuose jau nuo pat 1944 m. Tai buvo betgi ne tik Krėvės, bet ir visos lietuvių trem-ties šviesių lūkesčių ir tamsių nusivylimų dešimtme-čio istorija. Žemiau pateikiame eilę laiškų ištraukų, chronologiškai sutvarkytų:

"Žinios iš Lietuvos ateina nekokios. Net širdį skau-da, kaip ten viskas sunaikinta ir dar naikinama. Ka-žin ar daug iš mūsų pasiliks, šiai audrai praūžus. Ką ten mes reiškiam ir mūsų nelaimės ir vargai, kai apie tai pagalvoji" (1944.8.24).

"Aš čia sėdžiu ir nieko nežinau, kas dedasi, kas yra daroma dėl vargšės Lietuvos, kurios yra perspek-tyvos ir viltys dėl josios ateities. Nepatingėkite, mielas Rektoriau (laiškas M. Biržiškai. — VM) nors keliais žo-džiais mane apie tai painformuoti. Čia drauge su nau-ja pabėgėlių banga ateina tokios baisios žinios, kad jau ima pagauti sielą nusiminimas ir sielvarta" (1944.10.12).

"Nenustoju vilties, kad visgi Lietuva išliks gyva, kad mes vis dar ten sugrįšime ir dar pasidaruosime jos naudai. Nenoriu abejoti, kad po karo ji vėl bus laisva ir nepriklausoma, tik gal platesnės ribose, negu buvo" (1944.10.24).

"Tvirtai tikiu, kad sekančius naujus metus sutik-sime namie, Vilniuje, laisvoje nuo visokių išlaisvinto-jų tėvynėje" (1944.12).

"... esu įsitikinęs, kad dar susilauksime laukų, kai visi vėl sėdėsime Vilniuje už vieno stalo ir gyvensi-me, kaip gyvenome" (1945.1.8). (Nukelta į 4 psl.)

Vincas Krėvė savo laiškuos, 1944–1954

(Atkelta iš 3 pusl.)

“Kaip Jūsų nuotaika? Ar matosi, kuri nors pro-vaistė ateity, ar tikėtis grįžti Lietuvon ir kada? Mes, čia sėdėdami, nieko nežinome. Lietuvių čia nėra susirašyti (...) Lietuvių laikraščių dabar jau negauname” (1945.3.9).

“... nuotaika nekokia. Vis laukiau, kad gal sugrįžti Lietuvon, bet dabar tos viltys vis mažėja, ir nežinau, kas mus laukia ateity. Karui pasibaigus, daugeliui bus lengviau, bet mums, matyti, ateitis nieko geresnio nežada. Jūs čia galėsite įsitaistyti, o aš tik — mirti” (1945.3.22).

“...rytojaus dieną šestą valandą ryto išplaukiame į Ameriką. (...) Kad išikūnytų mūsų svajonės grįžti laisvon Lietuvon ir ten vėl tęsti drauge bendrą darbą mūsų tėvynės naudai” (1947.4.4).

“Tiek daug čia prieštaraujančių žinių, jog nežinau, kuriomis tikėti. Yra ir tokių, kad norisi rėkti iš skausmo. Vienas tik nusiuraminimas, kad Lietuvai teko dar skaudesnius smūgius išgyventi, gal išgyvens ir šiuos sunkius jai laikus, ir nusikaltę teisngumui farisiai, kas jie bebūtų, gaus savo atpildą šimteriopei” (1947.7).

“Tur būti tikra tiesa patarlėje, kad tik ‘ten gera, kur mūsų nėra’. Niekur gerai nesijusime, kol negrįšime Lietuvon” (1948.1.20).

“Aš vis dar nesiliauju tikėjęs, kad iš visų šitų nelaimių, kurios pasaulį užklupo, Lietuva išsigelbės laimingiau, negu kiti kraštai. Atgis nusivaliusi, didesnė ir ateityje laimingesnė ir stipresnė. Nenoriu užmiršti, kad ‘fortuna est variabilis, Deus autem mirabilis’. (1948.3.5).

“Aš nelaukiu greitų įvykių, kurie mūsų ir mūsų tėvynės padėtų pakeistų, nors manau, kad tie įvykiai neišvengiami. Teks jums, jaunesniesiems, tada daug

dirbti, bus reikalingi visi, kurie turės tam darbui jėgų. Taupykite ir fizines ir dvasines jėgas” (1948.4.14).

“Dėkoju už laišką ir žinias. Aš čia irgi gaunu iš Lietuvos, arba tiksliau pasakius apie Lietuvą ir gyvenimo sąlygas tenai, bet visos jos labai liūdnos, tik nusiiminimą gimdo, ir imu gailėtis, kodėl gyvenu iki šiol”. (1948.5.3).

“Kiek sprendžiu iš laiškų iš Europos, ten jūs visi laukiate greito karo, vieni su baime, kiti su džiaugsmu, kad gal tasai karas atidarys duris į laisvą Tėvynę. Aš irgi manau, kad tik karas sugrąžins mums laisvę ir Tėvynę, bet, deja, aš netikiu, kad jis greitai prasidėtų. Stebint šio krašto nuotaikas ir gyvenimą, tenka daryti išvadą, kad apie karą kalba kaip apie kažką neišvengiamą, bet labai tolimą. Čia niekam nerūpi idėjos, tik biznio reikalas, ir karas įvyks tada, kai bizniui atsiras pavojus, o jo dar čia niekas nemato, niekas už gerklės nestveria. O gražūs sakomi žodžiai yra tik tam, kad pridengtų visai realius ir praktiškus siekimus” (1948.5.31).

“Be karo laisvos tėvynės nepamatysime, nes taikos derybos, kas jas bevestų, mums nieko gero nežada. Gražinti mums Tėvynę ir laisvę galės tik tas pats mūsų ‘bernelis artojėlis’, o ne kas kitas. Jis pirmą kartą iškovojė Lietuvai nepriklausomybę, jis ir dabar vienas tik galės tą nepriklausomybę apginti. Be jo mes diplomatomas būtume vien mainų bei kitokių machinacijų objektu” (1948.8.18).

“... gal nesusipėsiu baigti visų seniai sumanytų raštų, nors esu tvirtai nusistatęs gyventi ilgai ir būtinai sulaukti laikų, kada galėsiu grįžti Lietuvon” (1948.12.3).

“... kad naujieji — 1949 — metai būtų Jums ir mums laimingesni ir nors maža vilties prošvaistė suspindėtų ir mūsų Tėvynėi, sugrįžti į kurią dieną ir naktį svajoju, nors vilties turiu mažai” (1948.12.20).

“... mūsų kraštui, mūsų Tėvynėi laisvės perspektyvos tolstą, ir teks dar ilgokai mums laukti ir tempti tremtinių gyvenimą. Jaunesnieji, kurie čion atvyksta, greitai apsipranta ir nesijaučia po kurio laiko tremtiniais, bet seni, tokie kaip aš, tai apsiprasti negali ir visuomet, kur bebūtų, jausis tremtiniais, kad materiali-

niai nors ir gerai gyventųsi” (1948.12.22).

“... vis dar nesiryžtate vykti iš Europos. Matyti, Jūs širdyse dar neužgeso viltis sugrįžti į Lietuvą. Čia gyvenamas aš neturiu vilties, kad galėtų atsitikti mums palankūs įvykiai, kurie pagreitintų mūsų grįžimą. Diplomatai, kaip anksčiau pardavė visą Rytinę Europą, kad greičiau ‘karą laimėtų’, taip dabar nusi- statė parduoti kinus ir visą Rytinę Aziją, kad ‘taiką laimėtų’.” (1949.2.4).

“... netikiu, kad tikras lietuvis galėtų jaustis laimingas be savo Tėvynės” (1949.12.14).

“Norėtusi palinkėti, kad 1950 metais susilauktume įvykių, kurie nors mažą liepsnelę sukurtų mūsų širdyse ir pagimdytų viltį grįžti Lietuvon” (1949.12.19).

“Vienintelę laimę man teikė iki šiol mintis, kad susilauksiu progos grįžti Lietuvon, bet ir šioji viltis vis pradeda labiau blukti” (1950.1.8).

“Nežinau, kaip Jūs visi ten jaučiatės, bet mes, kurie čia Filadelfijoje gyvenam, nuolat esame tarp vilties ir nusivylimo, sekdami politinių įvykių raidą. Mums visiems norisi, kad toji raida vystytųsi palankia mums kryptimi ir vystytųsi greičiau ir — nuolat tenka nusi- vilti” (1950.11.18).

“... Šie laikai tokie reikšmingi, gimdo tai viltis, tai vėl į nusiminimą nugrimzdo siela, kad kartais norėtusi pasidalinti savo mintimis tuo, kas skauda. Gyvename nemalonių laikus; gal nemaloniausias dalykas, kad mūsų likimas priklauso nuo žmonių, kurie stovi priešakyje galingų valstybių, o patys jie tokie maži- čiai siela ir protu ir tokie nereikšmingi ir neryžtingi. Be to, jiems svetimas savivarbos jausmas...” (1950.12.30).

“Politiniai ginčai, kurie čia vedami, man atrodo bereikšmiai. Mums teks dar ilgai laukti čia, kol atsiras galimybė grįžti Lietuvon, o per tą laiką visus už- mirš, ir jauna karta, kuri Lietuvoje dabar kitaip auklėjama, apie senus veikėjus nieko nežinos, net jų pa- vardžių, ir kurs patį savo gyvenimą, senų nebeįsileis- dama. Manau, kad partijų vadai ir pačios nūdienos partijos ten neras savo veiklai vietas. Jei vietinė na- joji karta nesugebės suorganizuoti jėgos valstybei atsta- tyti ir ją apginti, būsime parduoti galingsniesiems” (1951.12.26).

“Lietuvą pamatyti nesitikiu — greičiau galime čia susilaukti ‘draugų’. Jie ryžtingi, o kas pasidarė kitų gal- vose, nesuprantu. Todėl liūdna, kad nėra ryžtingumo, kur jo buvo laukiama” (1953.5.25).

“Palinkėsiu Jums visiems, tolimoje Australijoje vargstantiems, laimingų švenčių, geros nuotaikos ir vil- čių grįžti anksčiau ar vėliau į Lietuvą. Kiek suprasti galiu, kas dedasi pasaulyje, ilgai dar teks mums lauk- ti, kol galėsime grįžti į savo svajonių kraštą. O man, galima daiktas, teks tik svajonėmis pasitenkinti” (1953.12.4).

Tolydžio silpnėjant viltims kada nors sugrįžti į “savo svajonių kraštą”, Krėvė gąsdina mintis, kad jam teks mirti svetimame krašte. O jam taip norėtusi bent mirti tėvynėje ir būti palaidotam gimtųjų Subartonių kapinėse. Ir savotišku gauduliu nuteikia toji mintis, patoviai grįžtanti Krėvės (anaipol nesentimentalaus žmogaus) laiškuose:

“Prisipažinsiu Tamistai, kad nevažiavau į Ameri- ką su džiaugsmu, nes žinau, kad man senam sunku bus prisitaikyti naujoms gyvenimo sąlygoms, tiek visais at- žvilgiais skirtingose nuo tų, kuriose teko visą amžių gyventi. Mano šandie didžiausias noras, kad Lietu- vos žemelė galėtų priglauti mano senus kaulus ir tas pats kapinynas, kur ilsisi mano tėvai...” (1947.1.19).

“Sėdžiu su žmona šiandien Miuncheno emigran- tų stovykloje ir laukiu eilės važiuoti toliau, į užjūrį. (...) Kaip įsitaisyti ten, vienas Dievas nežino, bet ma- nau, kad ten manęs saldūs pyragai nelaukia. Vis dar norisi tikėti, kad teks dar sugrįžti Lietuvon, jei ne dar- bą dirbti, tai nors mirti tėvų žemelėje” (1947.3.7).

“Sėdime Bremene ir laukiame laivo. (...) Pasilie- ka tik palaikyti viltį, kad visgi sugrįšime nors mirti laisvon Lietuvon” (1947.3.23).

“Vai, sunku pagaltoti, kad jau tiek savo drau- gų nebeįsitaikė, o greičiausiai, kad gimtinės irgi ne- beteks man matyti. Niekas mane tiek negąsdina, kaip mintis, kad turėsiu mirti čia, Amerikoje...” (1947.11.14).

(Bus daugiau)

Vasaros šnekos

(Atkelta iš 3 pusl.)

tina žemė savo kalnyuose ir vandenynuose, savo džiunglėse ir ašigaliuose... Į visus jis įkliuvo ir vėl išsivadavo, pasiimdamas kar- tu pavydžiai žemės saugotas pas- laptis: Ne kitaip atsiktis ir tau, mėnesėli! Gudriai primerkto ta- vo akys, ironiška šypsena ir šal- ta mėtėsiena... Netiki, kad žmo- gus išgaus tavo paslaptis? Atsar- gia! Tu nežinai, kas per nuos- tabus sutvėrimas tavo svečias. Jis gali gyventi be laimės ir be mei- lės, bet miršta ten, kur nėra pas- lapties...

Sypo mėnulis. Jis negali supras- ti, kad toks jo svečias — žmo- gus. Ir man gaila oranžinio se- nio, kurio veidas (iš tikrųjų bai- siai juokingas) tiek amžių įkvė- pė poetus rimties eilėraščiams, o mylimuosius — nerimties pa- žadams... Vargšas! Ar begalės žmogui įkvėpti nepasiekiamų to- lių troškimą, pats tapęs pasiekia- mu?

Klausau nuščiuosius mėnulio šnekos. Niekada dar jis žemei taip nekalbėjo. Šviečia šianakt auksinis jo ragas; vidury pilka dėmė — Ramybės jūra. Staiga iš ten, sunku tikėti, prabyla — žmo- gus! “Žmogaus žingsnis — žmo- nijos suolis”, pertraukia jo bal- sas mėnulio šneka amžinai. Nie- kada daugiau nebus rami Rami- bės jūra, kaip ir žmogus, peržen- ges savo pasaulio ribas. O kaip svaiginančiai įdomu ir kaip bau- gu šianakt liudyti naujo amžiaus gimimą!

Žemė

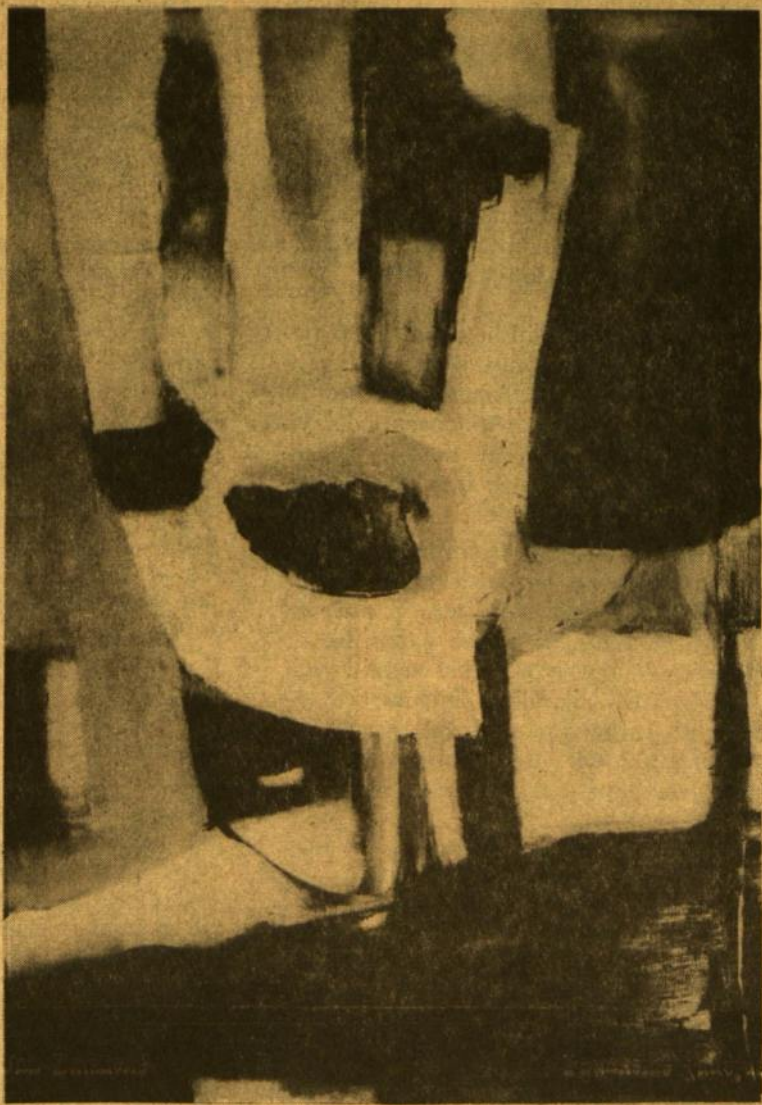
Vasarą įdomiausia kalbėtis su medžiais. Vis kitaip šneka kiek- vienas jų lapas ir kiekviena šake- lė. Virpa drebulė, verkia gluos- nis, dūsaus juodas ąžuolas. O beržas šukuojasi prieš vėją, gra- žydamas baltas rankas. Daug pri- šneka medžiai per vasarą, šla- mėdami, dūsausdami ir šniokšda- mi, lankstydamiesi audroje ir vir- pėdami migloj prieš aušrą. Die- ną jie jaukūs lyg namai pilni vė- sių kampelių, žalsvų užuolaidų ir minkštų kėdžių, kur galima įkris- ti pogulio ir snausti, sapnuojant septynis nykštukus ar batutą katiną.

Bet naktimis medžiai kitokie. Jie virsta milžinais, šmėklomis, burtais bokštais. Ir kalba jie ne- besuprantama kalba, o šakos ju- da, išskėstais pirštais gaudyda- mos nakties atodūsius. Naktį iš- kalba medžiai mirusias šnekas,

nepamirėtas paslaptis ir vaifduok- lines pasakas.

Dūzgia vasaros oras ir kvepia. Neišskaičiuotum visų kvapų per dieną, kuriais tavo svaigina žolės ir gelės. Ak, ir jos moka šnekė- ti — medum, kodylu, azūrais, vio- letais, auksu ir purpuru. Šalike- lėse baltieji meirūnai lyg mūras. Kai vėjas dvelkteli nuo jų, tuo jau aišku, kodėl tuos smulkius lyg manų kruopas žiedelius prose- neliai maišė į tabaką.

Raudonuose dobiluose kontra- basais groja samanės, o auksinius lauko levažandukus lyg dantistės pražiodo rainos bitės. Aitriai kve- pia balti kmytų skėčiai, o katal- pos medžio purūs žiedai — pie- tų egzotika. Jie tokie lepūs, tokie aksominiai lyg išbalusios senųjų portretų damos. Pripūtė vėjas jų i pievą, kur akiplėšiška gelto- nuoja pienui galvos. O ne, nebus tarp tų žiedų bendros kalbos! Alp- sta aksominės katalpos damos, o pienės muzikės šaukia bičių dūz- gesių ir lipniū medum. Kiekvie- nas žiedas — miniatiūrinė sau- lė!

Ona Baužienė

Faunksmė (aliejus)

Vasaros žiedų šneka triukš- minga. Susuka ji galvas ir bi- tims, ir žmonėms. Raibsta nuo jos akys, tad ieškai tylios paunks- mės, gal po medžiu, gal prie se- no namo šono, kur per dieną išil- dytos lentos alsuoja ramumu.

Namai irgi šnekūs. Jauki jų kalba, ypač tų mažųjų medinu- kų šiltoji pakelė, arba tų, sutū- pusių būreliu prie mažo ežeriu- ko. Jie kalbasi langais, kuriuose tvaska vakaro saulė. Ruošdamasi gulėti, ji vis dar pasakojasi apie save, sena pagyrynė. O namai klausio ir pritaria, ir šypsosi at- virom durim, ir mirkčioja lan- gais. Bet vos tik saulė užsimer- kia, pradeda ją apkalbinėti, vie- nas už kitą greičiau degdami lem- pas.

Koks ramumas geltonų žibu- rių vasaros naktis. Ribuliuoja auk- siniai takai juodu vandens pavir- šium, kviesdami žvejus namo i vėsu kambarį, kur lengvas užuo- laidas judina vėjo pirštai, o ply- šyje dainuoja svirplys. — Diena baigta! Užmik, už- mik... — kalba namų langai. Nu- tilo strazdų švilpnės, irklų girg- ždesys ir motorėlių burzgimas.

Jau žibuliukų laikas! Ant kruopš- čiai nupiautų pievėlių, ant me- džiu, virš stogų pradeda byrėti žvaigždės. Prietemoj plaukioja žalsvi žiburiukai be garso, be pa- stangu. Lyg oro nešami šviesos pūslai čia žybteli, čia gesta. Švie- sa — žibuliukų šneka. Šnekasi jie be paliovos visą naktį, puošda- mi minkštą nakties apdarą žibu- rių karoliais.

Tylu. Tylu. Kaip iškalbingai moka gamta tylėti! Kažin, jei žmonės taip mokėtų, ar labiau vienas kitą suprastų? Tylu naktis. Tik ežero bangelytės pliuškėna i prištų laivelį šonus. Rodo- si, ploja švelnūs delnai. Taip šneka savo šneka —

Vanduo

Byra nuo irklų lašai, varva šlapi plaukai; skalauja meldus, žuvis ir žmones palaiminga vėsa. Keli prie veido riešukais van- dens ir negalvoji, kad bėga pro pirštus visos žmonijos gyvybė ir gyvenimas. Laša lašai lietaus, rieda karoliais rasa, byra bangos pūslais, fontanais muša šalti- niai, kriokliais veržiasi tirpdamas sniegas — vis tai stebuklingas dvejopų dujų mišinys! Vargšai Viduramžių alchemikai, tiek šimtmečių ieškoję gyvybės elek- syro burtažolėse, akmenyse... O krito jis jiems po kojų lietumi ir vilgė lūpas tyrais šaltiniais... Bet jie nesuprato. Baudžia gyvenimas žmogų už siaurą mintį. Kažin kaip jis nubaus mus, Erdvių Am- žiaus gudruolius, lengvapeidiškai drumsčiančius tą vienintelį ir vienartinį elektrą?

Atsimušusi ežeran, i spindin- čias šukes subyra saulė. Virpa o- ras ir stikliniai laumžirgio spar- nai. Po vandeniu pračiuožia rai- nos žuvis, o virš vandens atbėga būrys garsų. Visą persiunčia vanduo be klaidos: klyksmą nuo liepto šokinėjančių vaikų; ploną metamų meškerių zirzimą; su žmogumi kovojančios žuvies pe- lekų pliaukštelėjimą ir gaudžiai tolimą šuns lojimą.

Tyra vandens šneka įvairi. Va- kare ežeras kalba žuvmis, žve- jais ir laiveliais. Naktį — žvaigž- dėm, rytą — pienuoto rūko ka- muoliais, o dieną... dieną jis taš- kosi ir juokiasi vaikais. Tarp eže- rų tarp plokščių karosų nardo nevikrūs bežvyniai kūnai ir kly- kia rausvos burnos. O kaip tos burnos panašios į karosų, kai jie, švysčiodami auksiniais pilvais, griebia įmestą trupinį. Ar ne vi- sa, kas vaikščioja žemėje, kažkada

išplaukė iš vandens?

Šneka ir šneka vasaros šneka vanduo. Visą skalauja, visą nu- glosto jo švelnūs delnai. Prieš bi- lijonus metų jie supo pirmą gy- vybę, ir niekada nebeapsieis be tos lopšinės —

Žmogus

Noriu būti tiksliai ausimi, kad girdėčiau kiekvieną vasaros žodį. Žodį iš garsų, iš kvapų, spalvų ir virpėjimų; iš debesų slinkties ir mėnesienos; iš pievų kvapo, šakų lingavimo ir vakarinio var- lių choro.

Noriu tik tylėti ir klausytis dan- gaus, žemės ir vandens. Noriu vėl

įsiminti jų šneka, kurią protėvių pus, vaizdus į užburta kryžiaž- protėviai taip puikiai mokėjo, di, bet nebegaliu jame surast, iš- kai Mėnuo Saulužė vedė ir Per- kūnas važinėjo ratais. Todėl ren- linio pasaulio, kaip turėjo būti ku ir dėlioju tuos garsus, kva- pirmąją vasarą...

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponi!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875
J. LIEPONI

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais uždaryta.

ACROSS AFRICA SAFARIS, Ltd.

kviečia

Atvažiuoti į Rytų Afriką ir prižada Jums įdomiausias ir niekuomet neužmirštamas atostogas

Dėl daugiau informacijų rašykite — kad ir lietuviškai

T. Gugis, ACROSS AFRICA SAFARIS, Ltd.

P.O. Box 9420, Nairobi, Kenya

Chicago Savings
and Loan Association

5 1/4%

Certifikatų sąskaitos

Certifikatai išduodami tūks- tantinėmis. Mažiausia turi būti \$5000. Pelnas mokamas kas trys mėnesiai.

4 3/4%

Ant visų knygelių sąskaitų

NUOSIMCIAI PRISKAITOMI KAS DIENĄ. ISMOKAMI KAS TRYS MĖNESIAI

STAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

* Vacation Club	* Notary Public Service	* Sell & redeem U.S. Bonds
* College Bonus Savings	* Free community rooms for your organization meetings	* Two large free park'g lots
* Home Mortgage Loans	* Cash checks and pay all family bills with our spec' money order checks	* Save-by-Mail Kits
* Home Improvement Loans		* Travelers Checks
* Christmas Club		* Safe Deposit Boxes
* Insured Family Savings		

Chicago Savings and Loan Assn.

John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

H O U R S : Mon. 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

Svėkšnos žymieji asmenys

Svėkšnos gimnazijos aukso jubiliejaus proga

ALICIJA RUGYTĖ

Svėkšna nuo senų laikų buvo žymus kultūrinis centras. Archeologiniai kasinėjimai Svėkšnos apylinkėse sako mums, kad jau VII amžiuje buvo Svėkšnos miestelis. Istoriniai šaltiniai gi rodo, kad 12 amž. Svėkšna buvo žymus prekybos centras, nes per Svėkšną ėjo prekybos kelias į Klaipėdą, kur žemaičiai pirkdavo prekes iš vokiečių hanzos pirklių ir Svėkšnoje būdavo dideli turgūs.

Jau 15 amž. Svėkšną valdė jos savininkas Žemaičių seniūnas Mikalojus Kęsgaila, kuris davė savo herbą ir Svėkšnai. Jo pasirašytu aktu 1509 metais Svėkšnoje įsteigta parapija ir pastatyta pirmoji bažnyčia.

Turininga Svėkšnos ir jos parapijos istorija, kuri byloja mums, kodėl čia susidarė sąlygos įsikurti gimnazijai jau 1919 metais, o rusiškoji dviklasė įkurta 1869 m. ir kodėl Svėkšnos parapija davė mums daug žymių asmenybių, kurių keletą šia suminėsiame.

Grafas Jurgis Plateris, Gedminaičių dvaro savininkas, gyveno 1810-1836 metais, mokėsi Kražiūose, o vėliau studijavo Vilniaus universitete ir buvo anuo laiku vienas žymiausių lietuvių kalbos, spaudos bei Lietuvos istorijos tyrinėtojų.

Stengėsi surinkti lietuviškų bei su Lietuva susijusių spaudinių, rankraščių, piešinių ir kitos panašios medžiagos biblioteką. Savo dvarė Gedminaičiuose turėjo daugiau kaip 3000 knygų ir rankraščių.

Ilgai ir artimai su Jurgiu Plateriu bendravo ir rašytojas Simonas Stanevičius. Jis savo laisvę istorikui Teodorui Narbutui rašė: „Šis vyras ar jaunuolis, tik baigęs vaiko metus, nepaprastai pamėgęs lietuvių tautos istoriją, surinko žymų šios srities veikalų skaičių savo bibliotekon...“

Jurgis Plateris nepasitenkino turtinga Vilniaus biblioteka, o siekė dar toliau — lankėsi Karaliaučiuje ir Rygoje. Karaliaučiuje Plateris susibūliavo su garsiu lietuvių filologu Rėza. Plateris palaikė ryšius ir su Dionizu Poška bei kitais, lituanistiką besidomintais veikėjais. Jis rūpinosi lietuviškomis mokyklomis ir lietuviškų knygų platinimu valstiečių tarpe. Jis buvo valstiečių draugas ir rūpinosi jų nelengvu gyvenimu.

Jurgis Plateris parašė: lietuvių kalbos gramatika, tyrinėjo lietuvių kalbos etimologiją, akcentologiją, nagrinėjo Lietuvos istorijos šaltinius.

Svarbiausias Jurgio Platerio darbas buvo: Studija apie 1659 metais Londone Chilinskio išversta į lietuvių kalbą Biblija. Tą studiją jis pradėjo rašyti baigęs Vilniaus universitetą 1829 m. Studijoje iškelė didelę Chilinskio Biblijos vertę lietuvių kalbai, nes joje buvo daug jau tuo metu užmirštų lietuviškų žodžių.

Sitas Jurgio Platerio darbas yra pirmasis didesnis mokslinis veikalas lietuvių kalba, apimantis tyrimus bibliografiniu, kalbiniu ir istoriniu atžvilgiais, rašytas

gražiai ir taisyklinga lietuvių kalba.

Antras jo parašytas veikalas: „Lietuvių kalbos literatūros istorijos medžiaga“ kurį sudaro 200 puslapių didelio formato rankraštis. Rankraštis yra Vilniaus universiteto bibliotekoje. Tame rankraštyje daugiausia užima vietos ir vertingiausia yra lietuvių spaudos bibliografijai skirta pirmoji dalis. Autorius šiuo darbu siekė atskleisti ir užfiksuoti lietuvių kalbos šaltinius, knygas ir rankraščius. Medžiagą šiam darbui rinko Vilniaus, Karaliaučiaus ir Rygos bibliotekose.

J. Platerio darbai suteikė naujų duomenų, liečiančių lietuvių spaudą, ypač apie tuos leidinius, kurie kitų šaltinių yra nežinomi.

Rašytojas Simonas Stanevičius, susidragavęs Vilniaus universitete su grafu Jurgiu Plateriu, vėliau gyveno jo dvarė Gedminaičiuose tik 3 kilometrai nuo Svėkšnos, o mirus Plateriui, rašytojas gyveno Stemplių dvarė, čia ir mirė 1848 metais kovo 10 d. Rašytojas palaidotas Svėkšnos kapinėse. Čia Svėkšnos parapijoje rašytojas daugiausia ir gyveno, čia rašė, kūrė ir dirbo kultūrinį darbą, turėdamas įtakos vietiniams gyventojams...

Svėkšnos altarijoje gyveno kunigas Mykolas Miežinis, plačiai žinomas lietuvių kalbos gramatikos ir lietuvių kalbos žodyno autorius. Jis mirė 1893 metais ir palaidotas Svėkšnos kapinėse. Ant

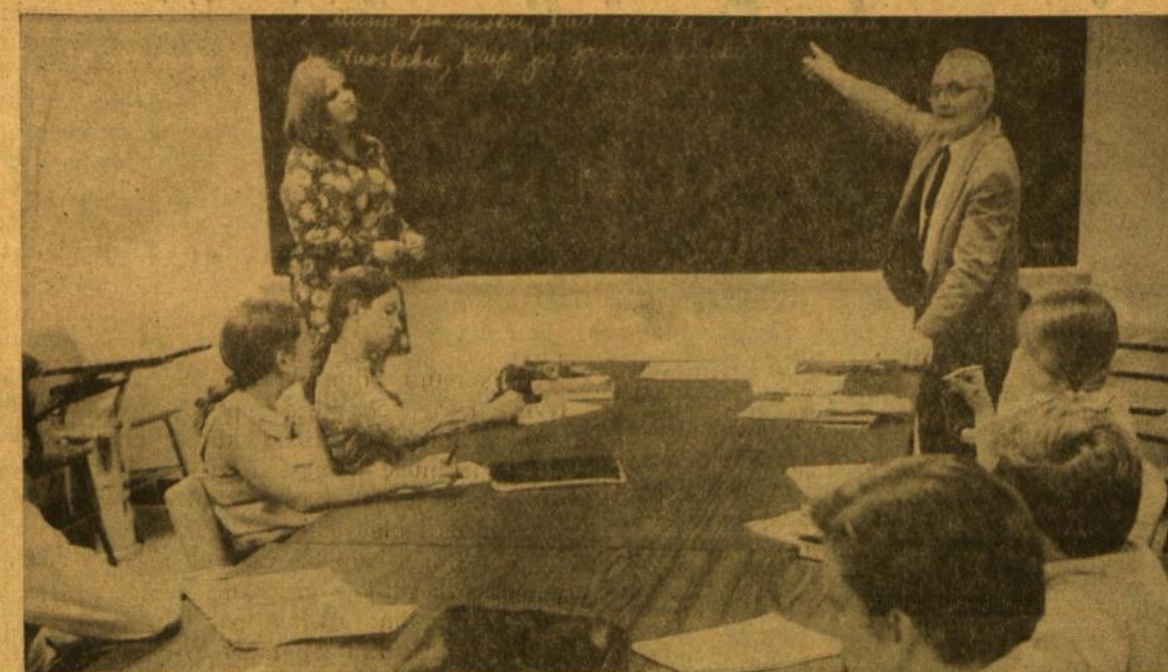
Svėkšnos herbas

jo kapo ir dabar stovi gražus paminklas su šitokia epitafija: Viengenti, prie šito kapo atėjęs Atmink, kad čia ilsis tavo geradėjas, Kurs kalbą savo ir žmones mylėjo, Ir mirdamas tą meilę kitiems pažadėjo.

Svėkšnos parapija davė Lietuvai ir du jos nepriklausomybės kūrėjus, Vasario 16-gos akto signatarus: kunigą prelatą Kazimierą Šaulį ir daktarą Jurgį Šaulį.

Prelatas Kazimieras Šaulys gimė 1872 metais, baigė Svėkšnoje dviklasę, o vėliau Palangos progimnaziją, Kauno kunigų seminariją ir Petrapilio dvasinę akademiją.

Nuo mokyklos laikų buvo aktyvus visuomeninėje veikloje, buvo aktyvus ir politiniame gyvenime.

Lietuvių kalbos pamoka vasaros semestre Fordhamo universitete. Lektorius V. Čičiūnas. Nuotrauka Vytauto Maželio

me. 1905 metais dalyvavo Didžiamame Vilniaus seime, 1917 metais Lietuvos Konferencijoje Vilniuje, buvo išrinktas į Lietuvos Tarpybą, kurioje jam buvo pavesta suprojektuoti laikinajai Lietuvos konstitucijai tikybos ir kulto skyrius.

Nuo 1922 metų profesoriavo Vytauto Didžiojo universitete ir Kauno kunigų seminarijoje. Mirė 1964 metais Sveicarijoje.

Antras svėkšniškis, Nepriklausomybės akto signataras, prelatas Šaulio pusbrolis dr. Jurgis Šaulys, gimęs 1879 metais Balsenuose, Svėkšnos parapijoje. Mokėsi Svėkšnos dviklasėje mokykloje, vėliau baigė Palangos progimnaziją, Žemaičių kunigų seminarijoje mokėsi Kaune. Sveicarijoje Berne universitete gavo filosofijos daktaro laipsnį.

Dr. Jurgis Šaulys visuomenininkas, diplomatas, laikraštininkas, Lietuvos nepriklausomybės laikais ėjo atsakingas pareigas, buvo nepaprastu pasiuntiniu ir įgaliotu ministru Vokietijoje, Romoje, Lenkijoje ir Sveicarijoje.

Kaip laikraštininkas, redagavo „Varpą“, „Naujienas“, „Ūkininką“, „Lietuvos Žinias“, „Lietuvos Keleivį“ ir kitus laikraščius.

Nuo pat savo jaunystės buvo daugybės organizacijų narys. Pirmojo pasaulinio karo metu visą savo energiją skyrė nepriklausomos Lietuvos atstatymui.

Buvo Vilniaus konferencijai šaukti organizacinio komiteto narys, konferencijos dalyvis, konferencijos išrinktas į Lietuvos Tarpybą, jos generalinis sekretorius ir pirmasis vicepirmininkas, o 1918 metais Vasario 16-tą pasirašė Lietuvos nepriklausomybės aktą.

Būdamas Lietuvoje, dr. Jurgis

Šaulys neužmiršdavo ir Svėkšnos, atvykdavo į savo gimtinę pasisvečiuoti ir aplankyti giminių bei pažįstamų, atvykdavo drauge su žmona ir dukrele Birute, dabar gyvenančia Dearborn Heights p. Čekijoje.

Dr. profesorius Kazimieras Oželis, gimęs Vilkų Kampu kaime, netoli Svėkšnos, mokėsi Svėkšnos dviklasėje, vėliau baigė Palangos progimnaziją ir Petrapilio karo medicinos akademiją.

Svėkšnai husipelnė, suorganizuodamas Svėkšnoje 30 lovų ligoninę namuose, kuriuos prelatas Julius Maciejauskas ligoninei nupirko. 1918 metais ligoninė Svėkšnoje buvo be galo reikalinga ir naudinga, kada Klaipėda dar priklausė vokiečiams, o i Tauragę buvo toli ligonius vežti. Dr. prof. K. Oželis mirė Chicagoje 1960 metais.

Inžinierius Jokūbas Stanišauskis, gimęs Svėkšnos valsčiuje, Paslužnių kaime, mokėsi Svėkšnos dviklasėje, baigė Palangos progimnaziją, Liepojos komercinę mokyklą ir Maskvos universitetą.

Mylėjo savo gimtinę, dažnai lankydavosi Svėkšnoje, o būdamas susisiekimo ministru, padėdavo svėkšniškiams gauti tarnybas. Jo rūpesčiu ir pastangomis buvo praveistas Žemaičių plentas, kurio pravedimas pagerino susisiekimą Svėkšnos su Kaunu. Bolševikų išvežtas 1941 metais į Sibirą, prie Lenos žiočių, mirė ten badu 1942 metais (Tautvaišienės aprašymas „Sibiras tautų kapinynas“).

KNYGŲ PROBLEMA OKUPUOTOJE LIETUVOJE

Ne vien kultūrininkų suvaziavime Vilniuje buvo pastebėta, kad didlei knygų skaičiai neliudija aukštos kultūros, jeigu daug knygų nereikalingų, o maža reikalingų. Tą patį tvirtina ir mokyklų inspektorius iš Alytaus „Tarybiniame mokytojuje“ (liepos 2). Visų pirma jis įsitikinęs, kad mokinių rašiniai literatūros klausimais, jeigu ir taisyklingais žodžiais bei sakiniais parašyti ir todėl paprastai mokytojų gerai pažymiais įvertinami, savo turiniu esą dažniausia skurdūs, pilki. O to pilkumo priežastis — mokinių neišprusimas, nepakankamas išsilavinimas literatūrai suprasti ir sąmoningai vertinti. O to priežastis esanti ta, kad mokiniai retai teskaito ar net visai nepaskaito pamokose nagrinimų grožinės literatūros kūrinių. O kodėl neskaito, — irgi yra priežastis: mokyklinėse ir viešose bibliotekose tik kai kurių tų kūrinių esą „po vieną kitą egzempliorių, arba ir visiškai nėra“.

Dar 1966 metų statistikoje buvo tvirtinama, kad masinių bibliotekų esą 2132, o jose knygų daugiau kaip 16 milijonų — apie 30 kartų daugiau, kaip 1940 metais. O būtinai reikalingų knygų vis tiek „tik po vieną kitą, arba visiškai nėra“... (E.)

• Salio Šemerio - Šmerausko, 1898 m. gimusio mūsų poeto, poezijos vardu „Granata krūtinė“, 119 psl., išleista „Vagos“ leidyklos Vilniuje. Daugiausia tai seni eilėraščiai, parašyti „Keturių vėjų“ laikmetyje.

Teresė Žilytė dainuos Chicagoje

Šiuo metu pasaulinio garso pasiekusi Lietuvoje gimusi ir pokario metais Lenkijoje užaugusi lietuaitė solistė Teresė Žilytė ateinančiame muzikiniame sezone, vasario mėnesyje, Chicagoje, Orchestra Hall dainuos garsųjų Beethoveno mišių „Missa Solemnis“ pastatyme. Šią vasarą Žilytė dainavo ir Salzburgo muzikos festivalyje, dainavo pagrindinę rolę Mozarto operoje „Don Giovanni“. Su Žilyte šios Mozarto operos spektakliai turėjo tokį didelį pasisekimą, kad dabar rengiamasi šį Don Giovanni pastatymą paversti filmu.

Prieš kiek laiko T. Žilytė bu-

Solistė Teresė Žilytė

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Nuomoja — Checkwriters — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETJOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

MOVING
Perkrausto baldus iš arti ir toli
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET Tel. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS,
RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

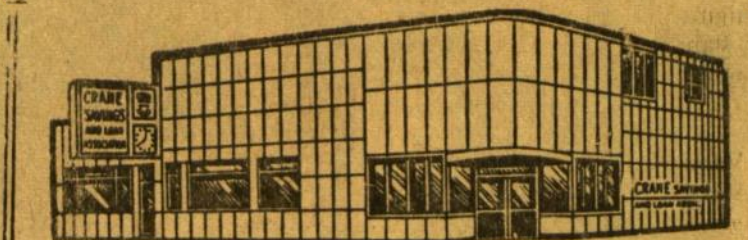
HIGH RATES
4.75% PER ANNUM ON REGULAR SAVINGS CURRENT RATE
5.25% PER ANNUM ON INVESTMENT BONUS \$1,000 MIN.
BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
4070 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632 LA 8-8248

GRĮŽTANT Į MOKYKLAS, PIRMIAUSIAI PATIKRINKIT PASMUS!

MES TURIME VISA KAS TIK REIKALINGA MOKYKLAI. UŽ PRIEMAMAS KAINAS!

- * Visų dydžių įrisamoji medžiaga
- * Portfeliai.
- * Tempera setai, 6—12—16 spalvų.
- * Post mechaniški braižymo įrankiai.
- * Palaidų lapų viršeliai ir įterptiniai lapai.
- * Crayons * Pieštukai * Dažai * Rašalai
- * Parker, Paper Mate ir kiti plunksnaočiai

IAMA STATIONERS
"THE SHOP U-NEED" "THE SHOP U-NEEK"
6305-07 So. Kedzie Tel. PR 6-9102
Dovanos, Kortelės, Knygos, Rašt. Reikmenys ir Dennison Prekės

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4% Mokamas už Vieną Metų Certificatą sąskaitas Minimum \$5,000.00
4 3/4% Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

10 NAUJŲ — 20 DEMONSTRUOTŲ

1968 CHRYSLER

Paskutinė proga!

SUTAUPYKITE IKI \$3,000.00

nuo fabriko kainos.

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
PLYMOUTH, VALIANT, CHRYSLER, IMPERIAL.
4030 ARCHER AVENUE — TEL VI 7-1515

Vartotoją automobilį galite pirkti pradedant \$50.00.

EARN **5 1/4%** ON **\$1000**

INTEREST COMPOUNDED DAILY

Standard Federal pays 5 1/4% interest per annum on savings certificates of \$1,000.00 or more. Issued for 6 months.
A 90 day gold eagle passbook account which pays 5% per annum (\$50.00 minimum) is also available. Regular passbook savings earn 4% per annum. Interest is compounded daily, paid quarterly.
Savings in by the 10th earn from the 1st.

STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago
Assets over \$141,500,000.00 — Reserves and Surplus over \$12,000,000.00 (more than twice the legal requirements)
Federal Charter — Federal Supervision
4192 Archer Avenue at Sacramento — Chicago, Illinois 60632 — VI 7-1140
HOURS: Mon., Thurs. 9 A.M.-5 P.M. — Tues., Fri. 9 A.M.-4 P.M. — Sat. 9 A.M.-12 Noon — Wed.-No Business Transacted

Solistė Lilija Sukytė dainuoja vasaros koncerte New Yorke Metropolitan operos koncertiniame Carmen pastatyme. Nuotr. V. Maželio

Lilijos Sukytės triumfas Miunchene

Lilija Sukytė Vokietijos operos kritikai šiuo metu iškėlė, kaip geriausią solistę bei aktorę Miuncheno operos festivalyje geriausiai pateiktos brandžiausios Mozarto operos spektaklyje. Tai buvo Mozarto komiška opera "Così fan tutte", pažodžiui išvertus — "Šitaip daro visos", arba pagal prasmę — "Moterys visos tokios. Tai gana sunkiai įkandama opera, tad vokiečių scenoje esanti gana seniai matyta. Šis pastatymas esąs visais atžvilgiais puikiai nusisekęs.

"Lilian Sukis (Fiordiligi vaidmeny)", rašė Miuncheno TZ (Teatro Laikraštis) liepos 18, "kuri yra lygiai iškili koloratūrinė didžiagreitybė, kaip ir pilname plačiasčių kantilenų skambume, urmu užkariavo Miuncheno operos mėgėjų. Jau kanadietė, dirbanti "Met" operoje, ir G. Rennerto kuriam metu atkviesta Miunchenai, yra didelis valstybinės operos laimėjimas".

DIE WELT: "... gražus, jaunas, aukštumos itin grynas, vidutiniame registre dar kiek neutralus, vandens skaidrumu skambantis balsas, giliai permastytas, ir kruopštus vaidinimas, ypač elgesys su meilikautojais, kurie turi būti apmaldyti".

MUENCHENER MERKUR:

"Lilian Sukis Fiordiligi yra nepaminomas laimėk. Šioj rolėje visada tenka ko nors atsisakyti dainavime, vaidinime ar išvaizdos įtikinamume. Lilian Sukis gi laimingai būdu turi viską. Ji sudoroja su "Uolų arija", šiuo neįmanomiausiu dainavimo vienetu iš visų Mozarto sukomponuotųjų; žvilgantys išeina herojiški perėjimai iš aukštumų į žemus (ir čia jos sopranas stiprus) ir pašėlusios ryžtingos koloratūros. Ir pagaliau bent kartą jau nuoliška, net mergaitiška Fiordiligi, žavinga pažūrėti, pagaliau ir tas vaidinimas, įtikinas vaizduojamo personažo rimtumu bei aistra, bet tuo pačiu metu bevaldas visus moteriško koketiško registro ir perteikiąs mylinčio geidimo spinduliavimą, pasidavimą akimirkai ir karštakrauiškumą".

SALZBURGER NACHRICHTEN: "Dainininkė šioj rolėj, dar jauna, Lietuvoj gimusi, šiaurinėj Vokietijoj augusi kanadietė Lilian Sukis iš "Met", Europoj yra didžiai džiuginantis radinys. Labai simpatiškos išvaizdos ir laikysenos, nustebino savo laisva, puikiai išlavinta koloratūra ir retu sugebėjimu dramatiškai įtam-

Darbas lietuvių kalbos kurso pamokoje Fordhamo universitete, N. Y. Centre — lektorė Rima Salytė. Nuotrauka Vytauto Maželio

NAUJI LEIDINIAI

• THE MARIAN, July-August, 1969. Tėvų marijonų leidimas iliustruotas dvasinis kultūros mėnesinis žurnalas. Metams 4.00 dol. Adr.: The Marian, 4545 W. 63 St., Chicago, Ill. 60629.

Sis numeris išėjo didžiausias kaip bet kada iki šiol — 128 puslapių. Įžanginiame pasidžiaugus istoriniu žygiu į mėnuli, toliau duodamas rašytojos F. Wedge straipsnis apie religinio atsinaujinimo eigą Kanadoje, Lietuvos kapelionas kun. L. Musteikis detaliai dėsto apie naują Omahaje įkurtą Mergaičių miestą. Iš Indijos į JAV studijoms atvykęs kun. Z. Thundyl informuoja apie katalikybę jo tėvynėje. Prancūzų laikraštininkas dr. M. Moyat supažindina su nauju Vatikaną Valstybės sekretoriumi kard. Villot. Duodama naujų filmų apžvalga. Amerikietė keliautoja G. L. Brendel pasakoja apie Kalifornijos pakrantės matytas įdomybes. Amerikietis laikraštininkas H. Peisson išryškina kelius, kaip sėkmingiau ugdyti vaikų sąžinę.

Buvęs Vietnamo karys A. Hamburg pasakoja šurpius nuotykius apie atakas tuneliuose. Neseniai savo studijas doktoratu Fordhamo universitete baigęs, o dabar profesoriaujas Dumbarton kolegijoje Ch. De Celles jautriai priėmė Biafros tragediją. Uolus įvairių žurnalų bendradarbis A. B. Haines rašo apie neseniai mirusį kard. Beran, nei nacių, nei komunistų nepalaužtą, Čekoslovakijos dvasios galiūną. Plačiau informuojama apie lietuvių religinę šalpa. L. Bell įtaigoja reikalingą vaikų dažniau išvežti į ūkių, kur jie gali praleisti smagias valandas. Socialinio draudimo įstaigos tarnautoja Ch. Jakubowski dėsto apie tai, kiek moksleiviai, gauną soc. draudimo paramos, gali dar užsidirbti, nesumažindami iš soc. draudimo gaunamų sumų. Dr. M.J. O'Connell informuoja apie saulės šviesos įtaką sveikatai. Belgė bene-

pas perteikti su tikru jausmu ir raminančiu lygumu. Tad nenuostabu, kad Giunteris Rennertas šią menininkę atskleidė pusmečiui į Bavarijos valstybinę operą".

SUEDDEUTSCHE ZEITUNG, kaip ir kiti, pagyręs sėkmingą šios operos atnaujinimą Vokietijoje, beveik pusę visos recenzijos paskyrė L. Sukytės bio — bei kerografijai: "Daili, nepaisant trejų metų stažo Met-operoj, mergaitiškai kukli menininkė yra viena iš nedaugelio, kurias Rudolfas Bingas maždaug tiesiai iš konservatorijos įtraukė į Met...". Žinoma, pažymėjo, kad L. Sukytė "Lietuvoj gimusi, 1944 — 1950 gyveno šiaurinėj Vokietijoj, ligi su motina išvyko į Kanadą".

Rugsėjo 14 d. L. Sukytė bus jau grįžusi iš Vokietijos ir koncertuos New Yorko Town Hall. Šis jos koncertas bus proga New Yorko bei apylinkių lietuviams pilniau pažinti L. Sukytę, kaip dainininkę. Koncertą rengia New Yorko "Laisvės Žiburio" radijas.

(ELTA)

diktinė Pax slapyvardžiu plačiau aprašo didelio jaunimo organizatoriaus kard. Cardyn gyvenimą. Dr. A. Šešplaukis duoda straipsnį apie poeto Hoelderlino sugrįžimą prie Kristaus, o J.L. Barnett suglaustai aptaria įvairių protestantų sektų esminius tikėjimo pagrindus. Pagaliau pats žurnalo redaktorius kun. J. Prunskis duoda eilės naujausių knygų recenzijas, parūpinta ir religinio gyvenimo apžvalga.

Žurnalas iliustruotas daugybe nuotraukų, jų tarpe ir V. Maželio darytų bei lietuvių liaudies meno ir V. Kašubos bei arch. J. Muloko kūrinių reprodukcijomis.

KAZANTZAKIO BIOGRAFIJA

Talentingas graikų beletristas, poetas, filosofas, dramaturgas ir vadovėlių autorius Kazantzakis dabar pagerbtas nauja biografinė knyga: "Nikos Kazantzakis: A Biography Based on His Letters". Knyga išleido Simon and Schuster leidykla New Yorke. Pa-

rašė to rašytojo žmona Helen Kazantzakis, pirmoje eilėje pasinaudodama paties rašytojo užrašais ir laiškais.

SENA KULTūra ALIASKOJE

Archeologas Roger Desautels vykdydamas kasinėjimus Amchitka saloje, Aliaskoje, rado net apie 9,000 metų senumo žmogaus liekanų, gyvulių kaulų ir kitos medžiagos, rodančios apie ten buvus. vadinamą priešaluitinę kultūrą. Tos salos gyventojai aleutai giminingi eskimams. Archeologas sako, kad radiniai rodo apie buvimą toje saloje kultūros, visai skirtingos nuo pačios Aliaskos žemyno.

• A. Basalykas, P. Vaitiekūnas ir Č. Kudaba, Vilniaus universiteto dėstytojai, parengė monografiją "Kontinentinis apledėjimas ir glacialinė morfogeneze", kuriame skaitytajai supažindinama su kontinentinio apledėjimo tyrinėjimais. Veikalas kirtas šio mėnesio gale Paryžiuje įvykstančiam tarptautiniam kongresui kvartetui tirti.

1. AR TUREJOTE NEMALONIŲ PATYRIMŲ, SIUNCIANT dovanų siuntinius savo giminėms?
2. AR JŲSŲ GIMINĖS TUREJO PRIMOKETI MUITO?
3. AR JŲSŲ SIUNTINIAI BUVO SUGRAZINTI J. A. V.?
4. AR TRŲKO DAIKTŲ JŲSŲ SIUNTUOSE SIUNTINIuose jūsų giminėms?
5. AR LAUKETE SU RŲPESCIU pakvitavimo už siuntinį dėl užtęsto pristatymo.

KAD VISO TO ISVENGTI, pasinaudokite patarnavimu vienos iš seniausių ir patikimiausių firmų

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

39 metų geras rekordas ir patikima reputacija įsigijo daugybę patenkintų klientų J. A. V. bei jų giminų U. S. S. R. Visi skyrėsi turį prityrusį personalą — Turi didelių pasirinkimų įvairių prekių. Igalot! Podarogifts, Inc. priimti užsakymus DOVANŲ PAŽYMEJIMŲ — Certificates MAISTUI ir KITIEMS GAMINIAMS iš Sovietų.

Pasiteiravimui ir dėl katalogų kreipkitės į centrinį ofisą arba į skyrius.

CENTRINIS OFISAS

Globe Parcel Service, Inc.

716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106

Phone (215) 925-3455

IR JO SKYRIAI:

Philadelphia, Pa. 19123	1013 No. Marshall St.	WA 5-9878
Baltimore Md. 21224	3206 Eastern Ave.	DI 2-2374
So Boston, Mass. 02127	390 West Broadway	AN 8-8764
Chicago, Ill. 60632	4102 Archer Ave.	FR 6-6399
Chicago, Ill. 60622	2242 W. Chicago Ave.	BE 5-7788
Cleveland, Ohio 44119	787 E. 185th Street	486-1836
Detroit, Mich. 48210	6460 Michigan Ave.	TA 5-7560
Elizabeth, N. J. 07206	956 Elizabeth Ave.	201-354-7608
Hamtramck, Mich. 48212	11415 Jos Campau Ave.	365-6350
Hartford, Conn. 06106	11 Charter Oak Ave.	tel 249-6255
Kansas City, Kansas 66102	18 S. Bethany	AT 1-1757
Latham, N. Y. 12110	465 Troy-Schenectady Rd.	tel. 785-4495
Los Angeles, Calif. 90026	2841 Sunset Blvd.	213-382-1568
Miami, Fla. 33138	6405 Biscayne Blvd.	FR 9-8712
Minneapolis, Minn. 55414	217 E. Hennepin Ave.	FE 2-4908
New Britain, Conn. 06052	97 Shuttle Meadow Ave.	224-0829
New York, N. Y. 10003	101 First Ave.	OR 4-3930
Omaha, Neb. 68107	5524 So. 32nd Street	731-8577
Parma, Ohio 44134	5432 State Road	749-3033
Pittsburgh, Pa. 15222	346 Third Ave.	GR 1-3712
Rochester, N. Y. 14621	683 Hudson Ave.	BA 5-5923
San Francisco, Calif. 94122	1236 — 9th Ave.	LO 4-7981
Seattle, Wash. 98103	1512 No. 39th Street	ME 3-1853
South River, N. J. 08882	168 Whitehead Ave.	201-257-2113
Springfield, Mass. 01103	1840 Main Street	738-9636
Trenton, N. J. 08611	730 Liberty Street	RE 4-8354
Vineland, N. J. 08360	Parish Hall, West Landis Ave.	LY 9-9163
Worcester, Mass. 01604	82 Harrison Street	609-691-8423
		617-798-3347

NEW YORK OFISAS

220 Park Avenue South, New York, N. Y. 10003

Tel. 212-982-8410

LEO'S SINCLAIR SERVICE

LEONAS FRANCUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos,
Tune-up ir Motorų Remontas
5759 So. Western Ave.
Kampas 58th Street
Telefonas — Prospect 8-9533

G E L E S

Vestuvės, banketams, laidotuviams
ir kitokioms progoms
GUZ A U S K U
VILNIAUS STILIO VESTUVĖS
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
Tel. PR 8-0833 — PL 8-0834

SKELBKITE "DRAUGŲ".

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. rugpjūčio m. 23 d.

We Offer To Savers

SAVINGS CERTIFICATE

5 1/4%

6 or 12
MONTH
\$10,000
or MORE

Savings certificates issued
for six months or one
year—in minimum
amounts of \$10,000.00,
and thereafter in
multiples of \$1,000.00.
Earnings are paid at
maturity.

4 3/4%

per annum

Passbook Savings
Accounts

Paid Quarterly

Computed and Paid

as of:

Mar. 31 — June 30

Sept. 30 — Dec. 31

5%

6 or 12
MONTH
\$5,000
or MORE

Savings certificates issued
for six months or one
year—in minimum
amounts of \$5,000.00,
and thereafter in
multiples of \$500.00.
Earnings are paid at
maturity.

Mutual Federal Savings
AND LOAN ASSOCIATION
2212 W. CERMAK RD.
Chicago, Ill. 60608
Virginia 7-7747
PETER KAZANAUSKAS, PRESIDENT

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street Tel. 476 2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON
SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3914 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų
Pasiūkimas Visame Mieste.
Teletel — CEdercrest 3-6335
vienas blokas nuo kapinių.

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

E U D E I K I S

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Dovydas P. Gaidas — Geraldas F. Daimid

TRYs MODERNISKOS KOPLYČIOS

4330-34 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas — YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEP. C. LACK IR SŪNUS

(LACKAWICZ)

2424 W. 69th Street Tel. REpublic 7-1213

2314 W. 25rd Place Tel. Virginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS

4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. Lithuania Ave. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. Halsted Street Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. Lithuania Ave. Tel. YArds 7-1138-1139

VASARIS - BUTKUS

1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill. Tel. OL 2-1003

Moterų Gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 6507 S. Troy St., Chicago, Ill. 60629
Tel. 925-5988

Sofija Smetonienė prisiminus

SOFIJA OZELIENĖ

Lietuvos respublikos prezidento Antano Smetonos našlė Sofija Smetonienė mirė 1968 m. gruodžio 28 d. Clevelande. Šviesaus atminimo velionė buvo gimusi 1885 m. gruodžio 13 d. Gavėnionių dvare, Panevėžio apskr. senųjų Lietuvos bajorų Chodakauskų šeimoje. Chodakauskai priklausė tai negausiai Lietuvos bajorijai, kuri didžiavosi savo lietuviška kilme ir buvo karšti Lietuvos patriotai. Todėl ir savo vaikus: sūnų Romą, Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės teisėją, dukterį Sofiją, ištėkėjusią už Lietuvos prezidento Antano Smetonos, dukterį Jadvygą, ištėkėjusią už agronomo Juozo Tubelio, ilgamečio Lietuvos valstybės ministro pirmininko, sūnų Tadą, pirmąjį Panevėžio karo komendantą, vėliau burmistrą, augino ir auklėjo lietuviškoje dvasioje.

Mažoji Sofija pasižymėjo būdo gyvumu, žvalumu ir dideliu nuosirdumu. Visur jos buvo pilna: ji su broliu Tadu ir kaimo vaikais žaidė, jodinėjo arkliais ir jautėsi laiminga, kai tėvas, prie kurio ji buvo labai prisirišusi, ją drauge vedėsi į laukus. Ji domėjosi visais ūkio darbais, gyvuliais ir paukščiais. Nuskriaustų ir nelaimingų, ar tai buvo vaikas, ar gyvulys, ar paukštis, labai galėjęs ir, kaip įmanydama, juos guodė. Sykį, kai pas Chodakauskus svečiavosi kaimynai, ji įpuolė, didžiam motinos pasibaisėjimui, padrikusiais plaukais, perplėsta suknele, nubrūžintais keliais, balsiai šaukdamas: "Mamyt, aš įkėliau iškritusi paukščiuką į lizdėlį..."

Vaikams paūgėjus, Chodakauskai pasikvietė jauną studentą Antaną Smetoną, kurį jiems rekomendavo Jonas Jablonskis, kad paruoštų vyresniuosius vaikus į gimnaziją. Smetona išmokė vaikus gražios ir taisyklingos lietuvių kalbos. Po daugelio metų S. Smetonienė didžiavosi savo buvusi mokytoju. Sykį, kai buvo pastebėtas jo braižo ir stiliaus grožis (jos rašysena buvo ypač graži, stačiai kaligrafiška), ji atsakė: — Juk mano mokytojas buvo Antanas Smetona. —

I bręstančią mergaitę įtakos turėjo jos krikšto motina, artima gimtinaitė, rašytoja Gabrielė Petkevičaitė-Bitė. Pastarosios tėviškoje Puziniškių dvare lankydavęsi nemažai šviesuolių idealistų, kurie sudarė Lietuvos atgimimo sąjūgį.

Baigus Mintaujos gimnaziją, Sofija Chodakauskaitė 1904 m. ištėkėjo už Antano Smetonos, kuris, baigęs Petrapilio universitetą teisių fakultetą, gavo tarnybą Žemės banke Vilniuje. Jungtuvės įvyko šv. Mykolo liet. parapijos bažnyčioje. Tuometiniame Vilniuje gyveno nemažas būrys lietuvių intelektualų. Ypač reikšėsi Lietuvos Atgimimo patriarchas, dr. Jonas Basanavičius, kuris įsteigė Lietuvių mokslo draugiją ir kas vasarą šaukdavo jos suvažiavimus, sutraukusius bemaž visą lietuvių akademinių ano meto jaunimą iš visų Rusijos universitetų. Tie suvažiavimai plačiai skleidė Lietuvos atgimimo idėją, kuri ypač išryškėjo ir sustiprėjo po Didžiojo Vilniaus seimo, įvykusio 1905 m. Vilniuje. Jaunieji Smetonai dabar entuziastingai įsijungė į lietuviškąjį darbą. Sofija pasižymėjo gražiu mezzo sopranu — ji dainavo solo Rūtos chore, kuriam vadovavo

vavo mūsų didysis dailininkas ir kompozitorius Mikalojus Konstantas Čiurlionis. Ji vaidino lietuviškoje scenoje, dirbo šalpos darbu, ypač prasidėjus I-am pasauliniam karui, kai Vilnių užplūdo pabėgėliai ir našlaičiai. Smetonų namai, ypač išrinkus Smetoną Lietuvos tarybos pirmininku, tapo lietuviškos veiklos centru, o S. Smetonienė spindėjo atviru nuosirdumu, aukšta inteligencija.

Šiomis gražiomis savybėmis pasižymėdama ir vėliau, kaip prezidento žmona, ji imponuodavo svetimų valstybių atstovams. Vokiečių okupacijos metu, Smetonienė, mokėdama gerai vokiečių kalbą, pagelbėjo daugeliui lietuvių, būdama vertėja ir savųjų užtarėja prieš okupacinę valdžią. Nepriklausomoje Lietuvoje

Atsistačius Lietuvos valstybei, pirmuoju Lietuvos respublikos prezidentu buvo Lietuvos tarybos pirmininkas Antanas Smetona. Neilgai tesidžiaugė laisvę senoji Lietuvos sostinė Vilnius. 1919 m.

Sofija Smetonienė (vidury) su birutininkėmis laisvame Kaune, švenčiant dr. Jos dešimtmetį 1935 m. Iš k. B. Saladžienė, M. Caplikienė, S. Ozėlienė, M. Tumienė, dr. A. Ambrazevičiūtė-Steponaitienė, sėdi N. N. II-oje eilėje iš k. J. Tallat-Kelpšienė, V. Nagevičienė, E. Raštikienė, V. Cesnienė.

sausio 2 d. Lietuvos vyriausybė buvo priversta pasitraukti į Kauną, nes įsiveržė į Vilnių rusų bolševikai, su Kapsuku prieškariu, vykdė smurtą ir terorą. Laikinoje sostinėje Kaune tuoj pat buvo organizuota krašto gynyba prieš besiveržiančius priešus iš rytų ir pietų. Ministerio pirmininko Mykolo Sleževičiaus ugnings prakalbos bei didelė veikla, taipgi prezidento A. Smetonos atsisaukimai į tautą sukėlė žmonė-

Sofija Smetonienė, Vytauto Didžiojo komiteto izdo globėja, su izdo sekcija 1931 m.

se didelį entuziazmą, ir tūkstančiai savanorių stojo ginti Lietuvos laisvę.

Laimėjusi nepriklausomybės kovas, Lietuva sparčiai augo kultūriniai ir ekonominiai. Lietuviškos moterys aktyviai prisidėjo prie valstybės atstatymo: jos organizuotai veikė ir efektingai reikšėsi visuomeninėje veikloje, ypač šalpos ir kultūros srityse. Smetonienė įsijungė į keletą moterų organizacijų. Ji daug dirbo Kūdikų gelbėjimo d-joje "Lopšelis", kurią padėjo įsteigti ir buvo garbės pirmininke per visą nepriklausomybės laikotarpį. "Lopšelio" rūpestingos veiklos dėka smarkiai krito kūdikių mirtingumas, buvęs toks didelis pokario metais. "Lopšelis" taip pat priglaudė ir gražiai išaugino daug pamėstinių ir našlaičių.

Šviesios atminties velionei artima buvo ir L.D. Kunigaikštienės Birutės karininkų šeimų moterų draugija, kurios garbės pirmininke ji buvo nuo 1927 m. rudens iki pat mirties. Ji nuosirdžiai rėmė birutininkių pastangas atgauti tautinių drabužių dėvėjimą iškilmingomis progomis, puoselėti tautinį meną ir lietuviškas tradicijas. Ji mėgo tautinių švenčių progą pasipuoti tautiniais drabužiais. Šiaip ji rengėsi kukliai, tačiau skoningai.

Minint Vytauto Didžiojo 500 m. mirties sukaktį 1930 m., pavadintais Vytauto Didžiojo metais, kuriuos visa Lietuva iškilmingai minėjo, buvo sudarytas iš 12 asmenų Vytauto Didžiojo komitetas. Jam pirmininkavo švietimo ministras Šakenis. Vyt. Didž. komiteto izdo sekcija buvo sudaryta iš visuomenės organizacijų atstovų ir izdo sekcijos globėja buvo S. Smetonienė. Sekcijos uždavinys buvo sutelkti lėšas V.D. muziejaus statybai. Izdo sekcijai pirmininkavo Ona Mašiotienė. I-

Sofija Smetonienė L. D. Kunigaikštienės Birutės d-jos garbės pirmininke

tuviškos kultūros muziejų. Ji sugebėjo bendram tautos reikalui suburti skirtingų srovių bei pažiūrų žmones ir realizuoti užsibrėžtą tikslą.

S. Smetonienė pasižymėjo jautria širdimi, noru visiems padėti. Ji buvo rūpestinga žmona ir motina ir nemokėdavo atsakyti besikreipiantiems į ją pagalbos. Deja, pasitaikydavo nedorų žmonių, piktam išnaudojusį jos gerą širdį.

Gimusi ir augusi kaime, ji labai pamėgo Lietuvos kaimą ir gamtą. Kai 1937 m. prezidentui visuomenės padovanotame ūkyje buvo pastatyti gyvenamasis namas ir ūkio trėbesiai, ji ten ir apsigyveno, tik šventėms bei būtinai reprezentacijai grįždama į Kauną. Ji puikiai tvarkė ūkį ir labai širdingai rūpinosi kiekviena vasara į Užulėnį atvykusia atostogauti šeima. Buvo nuostabiai vaišinga nuolat besilankantiems svečiams ir kaimynams.

Didžiųjų bandymų dienos

Nuo senovės didieji Lietuvos priešai carinė Rusija ir kaizerinė Vokietija, dabar tik pakėję savo vėliavas, nacionalsocialistinė hitlerinė Vokietija ir komunistinė — stalininė Sovietų Rusija sudarė sutartį, pasidalindamos Rytų Europą. Šių šėtoniškų suokalbių rezultatas: visos trys Baltijos valstybės — Lietuva, Latvija ir Estija buvo Sovietų Rusijos užgrobtos 1940 m. birželio 15 d. Smurtui pasipriešinti ir netapti nuožmaus okupanto įrankiu, prezidentas A. Smetona pasirinko politinio emigranto kelią ir tą patį dieną su šeima (žmona Sofija, dukterimis Marija, žentu gen. štabo pulk. Aloyzu Valušiu, sūnumi Julium, marčia Biliute ir vaikais Antanėliu) pasitraukė į Vokietiją. Čia prasidėjo benamių emigrantų kryžiaus kelias. Pradžioje prezidentas su sei-

ma buvo internuoti. Rudeniop buvo gautas leidimas persikelti į Berlyną, o iš ten pavyko išvažiuoti Sveicarijon. Po didelių pastangų buvo gautas leidimas visai šeimai vykti į Ameriką. Jon prezidentas veržė veržėsi. Jis jautė pareigą gausiai Lietuvos išeivijai būti gyvu liudininku tėvynei ištikusios nelaimės. Taipgi iškelti sąjungininkų tarpe, ypač JAV-se Lietuvos bylą. Misija buvo sėkminga. Deja, tragiška prezidento mirtis, ištikus ji 1944 m. sausio 9 d. Clevelande, nutraukė šią garbingą ir Lietuvos bylai reikšmingą misiją.

Išikūrimo sąlygos naujame kontinente Smetonų šeimai nebuvo lengvos. Teko patirti daug nusiylimų, net įvairių priekaištų. Be to, prislėgė žento pulk. Valušio liga. Begelbėdamas iš gaisro žmogų, susižeidė nugarkaulį. Pati didžioji nelaimė — prezidento mirtis — smarkiai sukrėtė šeimą. Sunkiai išgyveno šį smūgį S. Smetonienė. Tačiau neaimanavo, nesiskundė, kentėjo tyliai. Visa širdimi pasišventė sūnauš Julius šeimai, norėdama pagelbėti vaikams atsistoti ant kojų. Ji augino ir gražiai auklėjo vaikaičius, padėjo marčiai Birutei šeimnininkauti. Marti — pianistė Birutė Nasvytytė-Smetonienė, šalia dėstyto muzikos konservatorijoje, kad lengviau susibalsuotų šeimoms biudžetas, mokydavo ir privačiai. Sūnus Julius dirbo fabrike, o vakarais lankydavo universitetą. Po metų, kitų, kai sūnus, baigęs mokslus, pradėjo advokatauti, gyvenimo sąlygos pagerėjo. Iš mažo, kuklaus buto, šeima persikėlė į nuosavą, patogų namą. Velionė S. Smetonienė, kaip ir visada jautrios širdies vedama, siuntiniais rėmė tremtinius Vokietijos stovyklose ir sudarė jiems keliolika afidevity atvykti į šitą kraštą. Siuntė siuntinius, nors jos pensija nebuvo didelė, neretai ir save nuskrausdama.

Po ilgų ir našių gyvenimo dienų atėjo gražus saulėleidis: daug džiaugsmo suteikė močiutei vaikaitis Antanas, garsėjas pianistas. Ji didžiavosi jo ypač gražiai parvokusiu pasirodymu Europoje. Jauniausias vaikaitis Vytukas, gimęs 1955 m. Clevelande, visai pavergė močiutės širdį ir skaidrino saulėleidžio dienas... Tačiau prieš 3 metus sunki inkstų liga ir operacijos pakirto jos fizines jėgas. Tik gilus jos religingumas palengvino kantriai iškęsti pasutinius gyvenimo bandymus. Mylinčių vaikų ir vaikaitių rūpestingoje globoje Sofija Smetonienė, tauri lietuvių patriotė, užgeso amžinai...

Giliai liūdi birutininkės, netekusios didžiai nusipelnusios savo draugijos garbės pirmininkės. Jos niekas šiose pareigose nepavadu.

"Dalykai, kurie vienija vyrus ir moteris šiame pasaulyje, yra daug stipresni, negu tie, kurie juos skiria".

— Prezidentas Nixon

Grybus rinkti smagu, o valgyti skanu

STEFANIJA STASIENĖ

Kalbėdami apie grybus, nejučiomis prisimenam šlamantį Lietuvos mišką, nuklotą minkštu samanų kilimu, iš kurio kyšo įvairiaspalvės grybų galvutės. Ir kas gi nemėgė rasotą vasaros rytą, kada šilas atbunda ir prabyla paukščių bei žvėrelių kalba, grybauti? Ir tikrai poeto A. Baranauko žodžiais tariant, žmogus jauties, lyg dangui ir rojui!

Tačiau, nežiūrint šios miško romantikos bei akį žavinčios apšvičios, į grybus ilgą laiką buvo žiūrima su tam tikrais prietarais, su tam tikru įtarimu. Atsižvelgiant į jų greitą augimą, senovėje buvo sakoma, jog jie atsiranda su žaibais bei griaustiniais. Graikai laikė grybus dievų maistu, o kiniečiai manė, kad grybai turi stiprios gydomos galios, kad jie yra kažkokie paslaptingi vaisiai. Jie grybus rūpestingai rinkdavo, rūšiuodavo juos ir naudo-davo tik kaip vaistus.

Juliaus Cezario nuomone, grybai eiliniam žmogui yra per daug iškilmingas valgis, todėl jis leido grybus pardavinėti vien kilmingųjų tarpe. Tik 18 šimt. grybai išpopuliarėjo kaip maistas, kada

Marija Rudienė su dukrele Rožyte prie suluktų dovanų priešvestuvi-niame pobavy.

Nuotr. J. Martin

prancūzai pradėjo grybų kultūrą užveisti rūsiuose bei urvuose ir jų auginimą paspartino. 19 šimt. grybai jau tapo svarbia maisto dalimi Europos ir rytų kraštų virtuvėse. Šiandien grybus jau galima pirkti bet kuriuo metų laiku ir kiek tik jų nori.

Švieži grybai turi atrodyti be dėmių. Juos paprastai reikia laikyti vėsiai ir tamsioje. Geriausiai laikyti šaldytuve, daržovių skyriuje.

Tačiau nepatartina jų ilgai laikyti. Supakuoti ir sušaldyti gali stovėti visą mėnesį. Aprauginėti ir sušaldyti gali išbūti ir keletą

mėnesių. Nupirktus grybus ar savo išspekte išaugintus niekad nereikia vandenį mirkyti. Geriausiai nušluostyti drėgnu skudurėliu, arba greit nuplovus, nudžiovinti ir laikyti sausai.

Be to, grybus reikia labai trumpai virti. Daugiausia 4-5 min., tačiau, jei receptas reikalauja, kitus priedus ilgiau virti, tai grybus reikia sudėti tik paskutinę minutę.

Turint daugiau grybų, galima juos marinuoti, rauginti, šaldyti ir džiovinti. Gardžiausi grybai kepti arba labai trumpai troškinti. Kepti geriausia svieste ir ant lengvos ugnies.

Tinka prie jautienos kepsnio ir, kaip priedas, prie įvairių daržovių.

IŠ MOTERŲ PASAULIO

● Su a. a. Emilija Petruskaitė, laikraštininke, šio skyriaus gabia bendradarbe, visuomenininke, šermentyse atsiveikininke pravedė Algirdas Budreckas perėitą antradienį, rugpiūčio 19 d. 8 v.v. Evans koplyčioje, gausiai susirinkus publikai, šaulėms, tau tiniais drabužiais pasipuosisiom einant garbės sargybą prie kars-to pamainomis su uniformuotais šauliais, atsiveikininke kalbas pasakė Šaulių s-gos pirm. V. Iš-ganas, Vyt. Didž. Šaulių kuopos atstovas Tomkus, žurnalistų są-gos atst. P. Dirks, ypač jautriai per ašaras klasės draugė Marija Milvydaitė — Ročkuviene ir M. Maksvytis. Velionė buvo apdovano-ta už nuopelnus Šaulių Žvaigždės ordinu. Ji buvo moterų skyr. redaktorė žurn. "Karys", taipgi moterų skyriaus redaktorė "Šau-lių tremtyje". Laikraštininkės dar-bą pradėjo, jau būdama Argenti-noje. Priklausė Žurnalistų s-gai, šaulėms ir kit. organizacijoms. Apie ją plačiau parašė jos arti-ma bičiulė rašytoja Karolė Pažė-raitė.

● Karilė Gedutytė - Rudienė, kaip ir jos mamytė Elena, pri-klauso L.R.K. Moterų sąjungai.

● Jaunavedžius Karilė ir An-taną Rudžius tėvams pasitinkant su juoda duona ir druska ir vy-nu ištaigingose South Shore Coun-try klubo patalpose, porceliani-nė lėkštė, ant kurios buvo padė-ta lietuviškos juodos ruginės duo-nos riektutė, buvo inkrustuota—specialiai išrašyta vestuvinių pakvietimo kopija.

Ar patenkintas savimi?

Tik bepročiai ir kvailiai yra patenkinti patys savimi; joks iš-mintingas žmogus nėra pakanka-mai geras savo paties patenkini-mui.

—Benjamin Whichcote

Po dviejų aktų humoristinio vaidelio. Sesutės Beverly ir Donna Brazytės (I-oji iš k. ir sėdinti I-oji iš k.), sol. Algirdo ir Aldonos Brazų dukros, pravedusios programą, Margarita Rudytė - Krupienė (II-oji stovinti) ir ponja Ford (sėdinti I-oji iš d.) suruošusios priešvestuvinį pobuvį ir Karilė Gedutytė (dabar Rudienė), sėdinti vidury, kuriai tas pobūvis buvo su-ruoštas.

Nuotr. J. Martin